

HUJBER TAMÁSNÉ

MÓDSZERTANI SEGÉDANYAG – ÉRZÉKENYÍTŐ FOGLALKOZÁSOKHOZ

FOF2017 Pályázati képes beszámoló

HUJBER TAMÁSNÉ

MÓDSZERTANI SEGÉDANYAG – ÉRZÉKENYÍTŐ FOGLALKOZÁSOKHOZ FOF2017 PÁLYÁZATI KÉPES BESZÁMOLÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Fogyatékos Személyek
Esélyegyenlőségéért
Közhasznú Nonprofit Kft.

Pályázati azonosító:

FOF2017/63

Pályázat megnevezése:

3E projekt (esélyteremtés – érzékenyítés – együttműködés)

ALTERNATÍVA
Komplex Szolgáltató Egyesület

Kiadó:

ALTERNATÍVA Komplex Szolgáltató Egyesület

7400 Kaposvár Herman Ottó u. 4.

Felelős kiadó:

Hujber Tamásné elnök

HUJBER TAMÁSNÉ

**MÓDSZERTANI
SEGÉDANYAG
– ÉRZÉKENYÍTŐ
FOGLALKOZÁSOKHOZ**

FOF2017

Pályázati képes beszámoló

Tartalomjegyzék

I. SZAKMAI BESZÁMOLÓ	9
1. Bevezető	9
2. Támogatott programok bemutatása (leírás és fotó)	10
2.1 Köznevelési érzékenyítés.....	10
2.2 Kórházi érzékenyítés.....	16
2.3 Integrált sport program.....	18
2.4 Szakmai fórum.....	20
2.5 Munkáltatói fórum	22
2.6 Munkáltatói és munkavállalói érzékenyítés	23
3. Prezentációk.....	24
3.1 Atipikus foglalkoztatási formák	24
3.2 Munkahelyi érzékenyítés.....	29
4. Disszemináció	34
5. Hosszú távú fenntarthatóságot támogató paraméterek.....	34
6. Tanulói szóbeli visszajelzések, reflexiók	35
 II. MÓDSZERTANI SEGÉDANYAG – ÉRZÉKENYÍTŐ FOGLALKOZÁSOKHOZ.....	37
1. Bevezető	37
2. Érzékenyítő esélyórák részletes tematikája	38
3. Óratervek.....	41
3.1 Óraterv 1. – Konfliktuskezelési modul	41
3.2 Óraterv 2. – Konfliktuskezelési modul	43
3.3 Óraterv 3. – Konfliktuskezelési modul	45
3.4 Óraterv 4. – Konfliktuskezelési modul	49
3.5 Óraterv 5. – Adj esélyt a témának!	51
3.6 Óraterv 6. – Alternatív vitarendezés, mediáció.....	57
4. 9. évfolyam csapatépítő tréningje	59
5. Esélyóra hospitálás megfigyelési szempontsor	61
6. Csokoládé c. film megfigyelési/elemzési szempontsora	62
7. A számolás joga c. film megfigyelési/elemzési szempontsora.....	63
8. A másság elfogadása – feladatgyűjtemény	64
9. Esélyórák tapasztalata	75

I. SZAKMAI BESZÁMOLÓ

1. BEVEZETŐ

Az ALTERNATÍVA Komplex Szolgáltató Egyesület elsősorban szociális és munkaerő-piaci szolgáltatásokat nyújt. Célja a személyi és társadalmi esélyegyenlőség erősítése a kultúra, az oktatás és a munkaerő-piac területén; fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek habilitációja, rehabilitációja; rendezvények szervezése, közösségi kezdeményezések megvalósítása. Az Egyesület tagjai foglalkozási rehabilitációs szakemberek, pszichológusok, szociális munkások, emberi erőforrás tanácsadók. A szervezet pályázat szempontjából releváns eddigi tapasztalata a Zala Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának gesztorálásával megvalósított AMSZ pályázatok, amelyek célja a megváltozott munkaképességű, egészségkárosodott, valamint látássérült személyek felmérése, a nyílt munkaerő-piacra való felkészítése, munkáltatói kapcsolatokon keresztül a munkaerő-piacon történő elhelyezése, képzésbe irányítása és a munkahely megtartásában való segítése volt. Az Egyesület közel 3 éves működése alatt 498 megváltozott munkaképességű, vagy fogyatékkal élő személyt vont be programjaiba, akik közül a munkaerő-piaci szolgáltatásoknak köszönhetően 234 fő került vissza a munka világába és 18 fő vett részt képzésen. Elhelyezési mutatónk több mint 50%. 2015-ben NEA pályázat keretében interaktív érzékenyítő programok által körülbelül 15.000 főt értünk el és 750 fő érzékenyítése történt meg. A munkaerő-piaci szolgáltatások és az érzékenyítő programok egymásra épülnek és kiegészítik egymást.

A 3E projekt (esélyteremtés – érzékenyítés – együttműködés) támogatott program különböző elemei változatos munkaformában (előadás, tapasztalati tanulás, saját élmény, integrált programsorozat stb.) valósultak meg. A közös pont az érzékenyítés volt az egyes programcsomagok között. A 32 megvalósult program, különböző területen dolgozó szakembereket hozott össze, különböző életkorú tanulói csoportok aktivitását, együttműködését kíválta. Az összhang nemcsak a résztvevők között volt láthatóan nagy, hanem szervezeti szinten is elindult egy szorosabb szakmai összefogás, ami alapja a fenntarthatósági időszak sikerességének.

Jelen kiadványban be kívánjuk mutatni azt a munkát, amit az FSZK által meghirdetett pályázat keretén belül (FOF2017 – Fogyatékos személyek helyi, regionális és országos szervezeteinek szakmai programjainak támogatása) elnyertünk és megvalósítottunk.

Ezt a képes összefoglalót pedig kiegészítjük egy módszertani segédanyaggal, ami támogatja az érdeklődő szakembereket, egyesületeket az érzékenyítő foglalkozások megtartásában.

Kaposvár, 2018. június 30.

Hujber Tamásné
elnök

2. Támogatott programok bemutatása (leírás és fotó)

2.1 KÖZNEVELÉSI ÉRZÉKENYÍTÉS

a köznevelési érzékenyítés keretén belül saját élmény megszerzésére törekedve foglalkoztattuk a gyerekeket, a tanulói ifjúságot a másság elfogadására, az előítélet, sztereotípa, diszkrimináció felismerésére, leereaglására, kezelésére; a fogyatékkal élő személyek elfogadására, befogadására. Az elesett csoportok felismerésére, elfogadására, támogatására (pl. beteg gyermekek segítése, állami gondoskodásban élő fiatalok támogatása,) és osztályszadalmi problémák iránti fogékonyság fejlesztése (pl. menhelyi állatok támogatása, felelős természet- és állatvédő magatartás kialakítása).

Ezek helyszíne: óvoda (Kaposvár-Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanács Óvodai Tagozat Kaposvári Festetics Karolina Központi Óvoda munkatársi köre), általános iskola (Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola Toldi Lakótelepi Tagiskola, középiskolai kollégium (Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium).

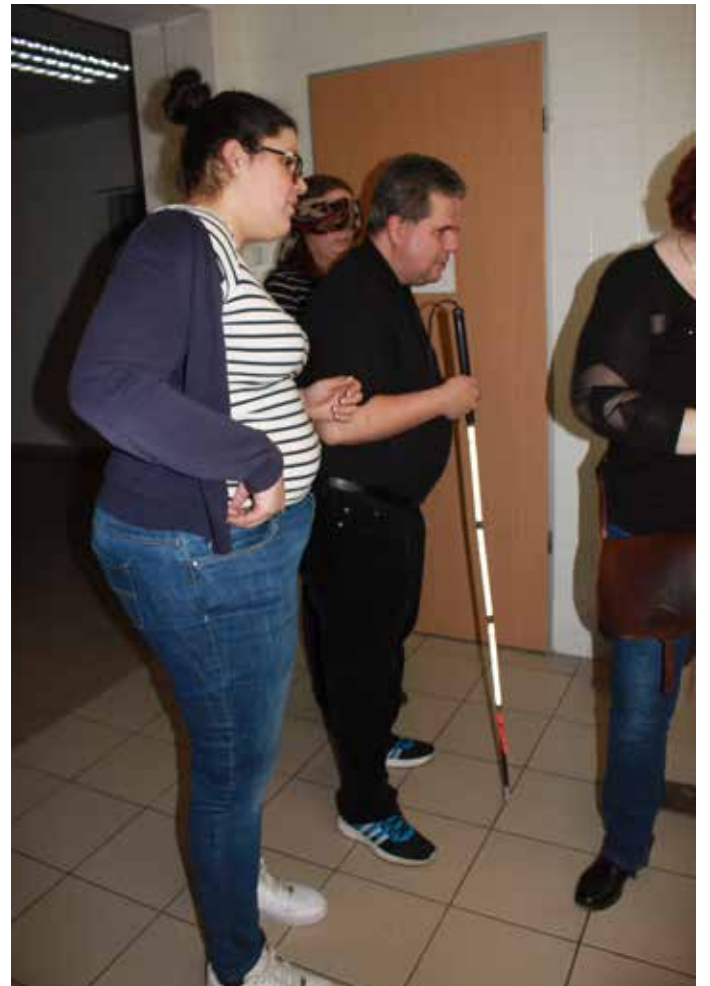
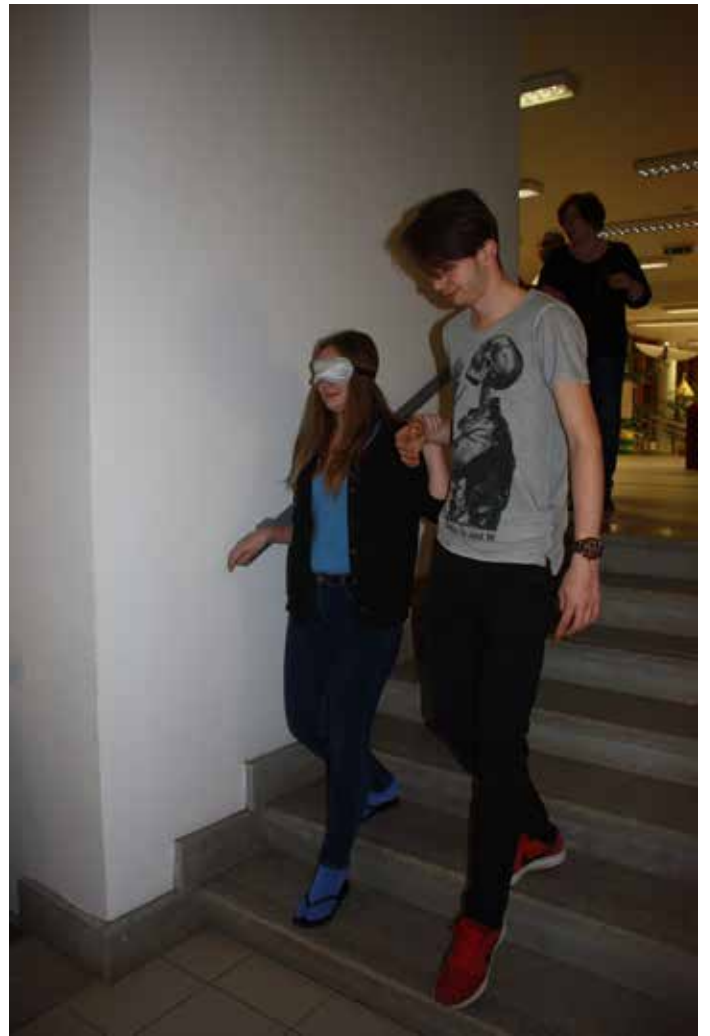
Az érzékenyítő foglalkozások mindegyik betervezett alkalma megvalósult. Volt közöttük tematikusan szervezett, ilyen volt a Kutyatár állatmenhely munkájával való megismerkedés, a menhelyi állatok életébe való bepillantás.

Az előadáson felhozott esetek szívbemarkolóak voltak, a tanulók egy része azóta is igényli, hogy önkéntesként rendszeresen látogassa a menhelyet, és munkájával segítse annak működését. Ilyen tematikus érzékenyítés volt továbbá az a láthatatlan vacsora, ahol meghívott vendégünk adott ízelítőt a látássérültek világából. A tanulók sokkoló élményekről adtak számot a foglalkozás után. De megdöbbenetett a résztvevőket a csörgőlabdával való játék is. Főként azért, mert ezt a hallássérültekkel egyes csoportban próbáltuk ki, akik így jóval nagyobb akadályoztatásnak voltak kitéve, csupán a taktilis érzékelésükben bízva. A további esélyórák egy része integráltan zajlott, hallássérült tanulókkal egyes csoportokban. Itt a hangsúly mindig az együttműködés kialakításán van, a kommunikációs csatornák megtalálásában, a saját szükségletek megértésén. Az általános iskola alsó tagozatos diákok hihetetlen nyitottságról adtak számot az érzékenyítő foglalkozás során. Az óvodás gyermekeknél pedig – az óvodapedagógusok szükségletére reflektálva – nem közvetlen gyermekcsoport számára szerveztük meg az érzékenyítést, hanem a központi óvoda pedagógusai számára, akik az áttekintett játékokat, módszertant szívesen alkalmazták volna csoportjaikban. Az ehhez szükséges módszertani felkészítést lebonyolítottuk a pedagógusok számára.

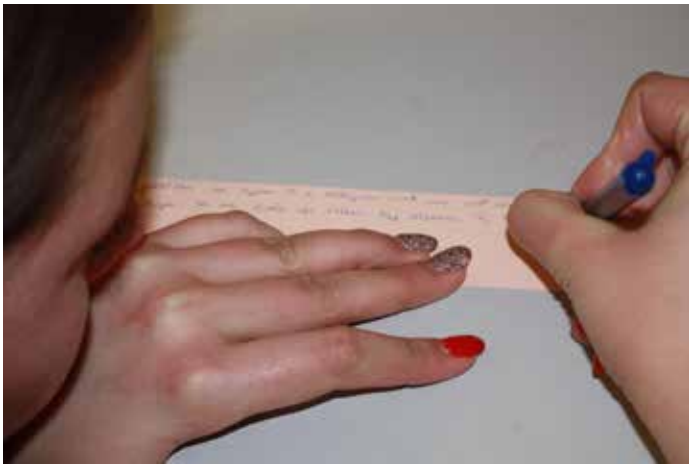

2.2 KÓRHÁZI ÉRZÉKENYÍTÉS

A Mosolygó Kórház Alapítvány támogatásával a kórház gyermekosztályán fekvő fiatalokat szólítottuk meg középiskolás önkéntesek bevonásával.

Célunk a közös program szervezése volt. Ezen belül nagyobb hangsúlyt kapott a mesefelolvasás, beszélgetés, társasjátékozás, kézműves tevékenységek, interaktív bábfoglalkozáson való részvétel stb. A programokkal keltett érzések, a pozitív hatás nemcsak a beteg gyermekek gyógyulását segítette, hanem jó érzést hagyott a segítőkben is.

A középiskolás önkéntesek azokból a csoportokból kerültek ki, akik már a köznevelési érzékenyítés során, esélyórán részt vettek. Láthatóan ők jóval fogékonyabbak, empátikusabbak voltak a kórházi kezelésben részesülő gyermekek irányába. A feladat nehézségét az adta, hogy kiszámíthatatlan volt adott időpontban, hogy melyik osztályokon, milyen súlyossági fokkal fekszik bent beteg gyermek. Így nehéz volt tematikát készíteni, inkább kompetenciájukban fejlesztette a segítőt ez a programelem. Pl. váratlan helyzet kezelése, problémamegoldás, kommunikációs gátak leküzdése, divergens gondolkodás stb. Nagy arányban pozitívan, támogatóan fogadták a szülők az osztályon való jelenlétünket. A gyerekek, fiatalok pedig mindig kitörő örömmel, hiszen azokban az időszakokban nem unatkoztak, ingert kaptak, jó hangulatot, ami támogatta a gyógyulásért felelős elemek mennyiségi növekedését.

Ehhez a munkához elengedhetetlen segítséget kaptunk a Mosolygó Kórház Alapítványtól, a Lárifári Alapítványtól, szülőktől és hozzátartozóktól, az osztályokon dolgozó nővérektől, a kórházi személyzettől.

2.3 INTEGRÁLT SPORT PROGRAMSOROZAT

Integrált sport programsorozat, amely különböző sportágakban fogta össze, integrálta különböző szinteken a résztvevő csapatokat. Volt új alapítású városi bajnokság, sportoltak ügyesek és teljesen kezdő, de lelkes tanulók. Voltak, akiket a küzdelem csábított, volt, aki nagy kihívásnak tartotta az alkalmazkodást, aki a közösségi jókedvért vállalta a játékot. Új sportágakat is lehetett kipróbálni, ilyen volt az ülőröplabda, a csörgőlabda, vagy a teremhoki is.

A 8 alkalomhoz számtalan kollégium csatlakozott. Bár próbáltuk a tervezésnél figyelembe venni az intézmények elfoglaltságát, de a sok alkalmazkodás és egyeztetés ellenére is veszítettünk résztvevőket, illetve nyertünk mindig egy újabb közösséget. Rengeteg gyermeket, tanulót mozgított meg ez a programelem, mi magunk is nagyon szerettük. Végig küzdelmes volt, de mégis együttműködésre sarkalló. Kivétel nélkül minden intézmény azt jelezte vissza, hogy a következő tanévben folytatása következik az idei évhez hasonló felállásban, szervezésben.

A Duráczy EGYMI tanulói szívesen mozdulnak ki kollégiumukból. Jövőre több programot szeretnénk úgy szervezni számukra, hogy az integráció külső helyszínen valósuljon meg. Ez lehet akár a kihelyezett sportfoglalkozás, vagy az esélyórák, esetleg egymás programjainak a látogatása (kollégiumokat érintő foglalkozások a délutáni, kora esti órákban).

Mi a legfelelősebb? Mindez a Fair Play szellemében zajlott.

2.4 SZAKMAI FÓRUM

A Szakmai fórum két részét ésszerű módon a program megvalósítása során összevontuk. Szakemberek számára tervezett szakmai előadás témánk rendkívül jó visszhangot kapott, a családon belüli abúzus, érzelmi bántalmazás olyan mértékben fogta meg a résztvevőket, hogy mindegyik csoport szeretné az elhangzottakat még ősszel feleleveníteni, ami ugyancsak garancia a program fenntarthatósági folyamatára.

Mind a szociális szféra, mind az egészségügy, illetve a jelenlevő oktatási szakemberek is megerősítették ennek létjogosultságát, köszönve a gondolatindító előadást és műhelymunkát szakértőnknek, Lengyel Adél Eszter klinikai szakpszichológusnak, pszichoterapeutának. Az előadásokat a munkahelyi leterheltségek miatt egy időpontra vontuk össze a láthatatlan ebéd rendezvényünkkel. Itt saját élményt szerezhettek a jelenlevők – biztonságos környezet kialakítása mellett – a kiszolgáltatottság, tehetetlenség érzésével kapcsolatban.

Mentalitásunk: saját élmény kell ahhoz, hogy bármilyen témában véleményt alkossunk. Ez bejött a diákok korcsoportjainál is, de a felnőtteknél is, akik sokkal jobban stresszeltek a számukra idegen helyzettől.

2.5 MUNKÁLTATÓI FÓRUM

Hazánkban még kevésbé elterjedtek az atipikus foglalkoztatási formák, így a cégek, illetve a munkavállalók nagy része nem tudja kihasználni a bevezetésükkel járó előnyöket. Szakmai programunk céljaként azt fogalmaztuk meg, hogy a munkaerőpiacon kívül lévő, hátrányos helyzetű emberek munkaerőpiaci esélyeinek javítása érdekében a foglalkoztatás nem hagyományos formáiban rejlő foglalkoztatási potenciált számba vegyük és megismertessük a foglalkoztató szervezetekkel. A munkáltatói fórumon tájékoztató előadás, prezentáció, jó gyakorlat bemutatása is elhangzott. Szakmai beszélgetés keretében együtt gondolkodtunk a munkáltatókkal az új foglalkoztatási formák megteremtésének és bevezetésének lehetőségén. A fórumon a civil szervezetek, a versenyszféra és a közszféra munkáltatói egyaránt képviseltették magukat. A tájékoztatás prezentációja megtekinthető a kiadványban.

2.6 MUNKÁLTATÓI ÉS MUNKAVÁLLALÓI ÉRZÉKENYÍTÉS

Egyesületünk a társadalmi szemléletformálás mellett kiemelt jelentőséget tulajdonít megalakulása óta a munkáltatók, illetve munkavállalók érzékenyítésének is. Érzékenyítő programjaink kiemelt célja volt a FOF2017 pályázaton belül az esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód, tolerancia és befogadókészség növelése. Szakmai programunk keretében a csokonyavisontai „THERMÁL-Fürdő” Kft. telephelyén jártunk érzékenyítő foglalkozásainkkal. A munkahely jellegzetessége, hogy az alkalmazottak közel harmada megváltozott munkaképességű, így a munkahelyi integráció különösen fontos szerepet játszik az intézmény életében. A vezetés nem titkolt célja volt egy befogadóbb környezet kialakítása, amely magába foglalja az ép és a megváltozott munkaképességű munkatársak sikeres együttműködését és a közös munka hatékony ellátását. Az érzékenyítésre kettő alkalommal került sor, a program tartalmazott tájékoztató előadást, valamint saját élményszerzésen alapuló gyakorlatorientált műhelyfoglalkozást is. Fenntarthatósági szempontokat figyelembe véve, a csokonyavisontai gyakorlatot mind szélesebb körben szeretnénk megismertetni további munkáltatókkal is.

3. Prezentációk

3.1 ATIPIKUS FOGLALKOZTATÁSI FORMÁK

 ALTERNATÍVA
Kisvállalkozások Igazgatósága

**Az atipikus foglalkoztatás kérdései és lehetőségei
a fogyatékos személyek vonatkozásában
Somogy megyében**

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETIENÉK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Példák atipikus foglalkoztatási formákra

- Napi munkaidő hossza szerint**
 - Részmunkaidő
 - Rugalmas munkaidő
 - Kötetlen munkarend
 - Munkakörmegosztás
 - Munkavégzés behívás alapján
- Alkalmazás időtartama alapján**
 - Határozott idejű munkaviszony
 - Egyszerűsített munkaviszony
- Munkavégzés helye szerint**
 - Távmunka
 - Bedolgozói munkaviszony
 - Otthoni munkavégzés
- A jogviszony két főnél több alanya miatt**
 - Munkaerő kölcsönzés
 - Több munkáltató által létesített munkaviszony
- Szociálisan védett foglalkoztatás**
 - Közmunka

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETIENÉK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Atipikus foglalkoztatási formák

- **Részmunkaidős foglalkoztatás:** A teljes napi munkaidőnél rövidebb napi munkaidőre, általában napi 4-6 órára szól.
- **Kötetlen munkarend:** A munkáltató a munkaidő-beosztás jogát átengedi a munkavállaló részére.
- **Munkakörmegosztás:** Egy feladatra több munkavállalót szerződtet a munkáltató, a munkaidő megoszlik közöttük.
- **Munkavégzés behívás alapján:** Részmunkaidőben történő foglalkoztatás, a munkáltató a feladatok esedékességéhez igazodva rendeli el a munkavégzést. A munkavégzés időpontját a munkavállalóval legalább három nappal előre közölni kell, a munkaidő tartama legfeljebb napi 6 óra lehet.

FOR-2017
FOGLALKOZTATÁS SZEMPÉNTKÉP, HELYI REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Atipikus foglalkoztatási formák

- **Határozott idejű munkaviszony:** Időtartamát a munkaszerződésben kell meghatározni. Általában projekt munka esetén vagy egy beosztott hosszabb távú helyettesítések alkalmazzák a munkáltatók.
- **Egyszerűsített foglalkoztatás:** Mezőgazdasági, turisztikai, alkalmi munkavégzésre létesített munkaviszony. Nem a munkaszerződés megkötésekor jön létre, hanem amikor a munkáltató eleget tesz a munkavállaló biztosítási jogviszonyba vételéhez szükséges bejelentési kötelezettségének.
- **Távmunka:** A távmunkás számára a vállalati központtól eltérő helyen biztosított egy olyan munkakörnyezet, ahol infokommunikációs eszközök segítségével egyes munkafeladatait teljes értékűen el tudja végezni.
- **Otthoni munkavégzés:** Azoknak a munkavállalóknak való, akik be tudják osztani idejüket, nincs szükségük irányításra a feladatok prioritizálásához, szét tudják választani a munkára és a magánéletre szánt időt.

FOR-2017
FOGLALKOZTATÁS SZEMPÉNTKÉP, HELYI REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Atipikus foglalkoztatási formák

- **Bedolgozói munkaviszony:** A munkabér teljesítménybér formájában kerül meghatározásra, a munkavégzés helye általában a bedolgozó lakóhelye, ahol saját munkaeszközökkel, önállóan, közvetlen irányítás nélkül végzi munkáját.
- **Munkaerőkölcsönzés:** olyan foglalkoztatás, ahol a foglalkoztató (kölcsönvevő) helyett a munkaerő kölcsönző (kölcsönbeadó) köt munkaszerződést a munkavállalóval és végzi a munkaadói adminisztratív teendőket, a foglalkoztató cégnél történik a munkavégzés, és az ehhez tartozó irányítás és ellenőrzés.
- **Több munkáltató által létesített munkaviszony:** Egy munkavállaló és több munkáltató között létrejövő jogviszony. A munkavállaló az egyes munkáltatóknál azonos feladatot lát el, de munkaideje megoszlik az egyes munkáltatók között.

FOR-2017
FOGLALKOZTATÁS SZEMPÉNTKÉP, HELYI REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Miért jó a cégnek?

- Versenyelőnyt jelent a munkaerőpiacon
- Optimalizált erőforrás kihasználást tesz lehetővé
- Olcsóbbá válhat a foglalkoztatás
- Csökkenhetnek az ingatlan és rezsiköltségek
- Hozzáfértést biztosít térben távol lévő munkaerőpiacokhoz
- Elégedettebb dolgozók, kevesebb munkahelyi stressz
- Hatékonyság növekedése, munkateljesítmény javulása
- Betegállomány csökkenése
- Stabilabb emberi erőforrás rendelkezésre állása
- Csökkenthető a fluktuáció => megtarthatóvá válik az értékes munkaerő

FOR-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKKÖZPROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Miért jó a munkavállalónak?

- A munka és a magánélet hatékonyabb összehangolását biztosítja
- Lehetőséget teremt a munkahely megőrzésére egy megváltozott élethelyzetben
- Hatékonyabb időkihasználást jelenthet („akkor kell teljesíteni a munkahelyen, amikor munka van”)
- Csökkenhet az utazási idő és az utazási költség
- Nagyobb önállóságot biztosít a munkaszervezésben
- Az esélyegyenlőség megteremtését biztosítja a hátrányos helyzetű egyének számára

FOR-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKKÖZPROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Miért nem alkalmazzák szélesebb körben a fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása során?

Kölcsönös
információhiány

Az érintettek
alacsony iskolai
végzettsége

Negatív
sztereotípiák

Infrastrukturális
hiányok
(akadálymentesítés)

Foglalkoztatási
kihívások a
vállalatok számára
(létszámstop)

Nem befogadó
társadalmi és
vállalati légkör

FOR-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKKÖZPROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Kezdeményezések, példák és jó gyakorlatok

- A Salva Vita Alapítvány 2010-ben vezette be a Fogytékosság-barát Munkahely elismerést, hogy az álláskereső fogyatékkal élő emberek és a foglalkoztatásukra nyitott munkáltatók egymásra találását támogassa.
- Azon munkáltatók pályázhatnak az elismerésre, amelyek vállalják, hogy folyamatosan fejlesztik a fogyatékkal élő emberek toborzásával, foglalkoztatásával, megtartásával kapcsolatos gyakorlatukat.
- 2017. évben 28 szervezet nyerte el a díjat, 6 szervezet pedig különdíjban részesült a fogyatékkal élők foglalkoztatásával kapcsolatos törekvéseik kapcsán.

KERESSÜK EGYMÁST!

Fogyatékos-ság-barát
Munkahely

FOR-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Kezdeményezések, példák és jó gyakorlatok

- Megváltozott munkaképességű munkavállalók integrációjának tudatos kezelése
- A cégnél dolgozó, valamely okból egészségkárosodottá váló munkatársak részére foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások nyújtása
- A munkahelyi és magánéleti szerepek közötti egyensúly megtartása rugalmas foglalkoztatási formákkal:
 - Távmunka és rész-távmunka
 - Eltérő telephelyen történő munkavégzés
 - Osztott munkakör
 - Részmunkaidő
 - Otthoni munkavégzés

FOR-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Kezdeményezések, példák és jó gyakorlatok

- A munkafolyamatok rehabilitációs részleghez történő illesztése
- A munkakörök az egyének képességeihez illeszkednek
- Átjárhatóság lehetősége betegség / felgyógyulás esetén
- Fejlődési és karrierlehetőségek
- Integrált foglalkoztatás a vállalaton belül
- Részmunkaidős foglalkoztatás
- Üzemi szociális munkás segíti a mindennapi problémák megoldását

GRUNDFOS

FOR-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Kezdeményezések, példák és jó gyakorlatok

- A Re-Cikli Műhely helyi szükségletekre reagáló társadalmi vállalkozás, amely a baktalórántházi kistérségben működik szociális szövetkezeti formában, és melyben megváltozott munkaképességű emberek nyújtanak komplex szolgáltatásokat.
- Ötletét egy foglalkoztatási projekt adta, amelynek keretében a célcsoport tagokat
 - komplex munkaerőpiaci szolgáltatásokkal,
 - képzésekkel, tréningekkel,
 - munkatapasztalat szerzésének lehetőségével,
 - vállalkozói tevékenységre való felkészítéssel segítették.
- A projekt képzéseit sikeresen elvégző megváltozott munkaképességű emberek bekapcsolódhatnak a Műhely munkájába.

FOF-2011
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZÖVETKEZETEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Kérdésfelvetés

- Rendelkeztek-e már információval az atipikus foglalkoztatási módokról? Ha igen, milyenekkel, ha nem, miért nem?
- Foglalkoztatnak jelenleg atipikus formában? Ha igen milyen formában, milyen munkakörökben, hány embert? Ha nem, milyen akadályai vannak az atipikus foglalkoztatás meghonosításának az Önök szervezetnél?
- Látnak esélyt arra, hogy atipikus formában fogyatékos vagy megváltozott munkaképességű személyeket foglalkoztassanak? Ha igen milyen munkakörben, ha nem, miért nem?
- Milyen javaslatai vannak, mit és hogyan kellene megváltoztatni, hogy ezek a foglalkoztatási formák elterjedjenek?

FOF-2011
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZÖVETKEZETEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Köszönöm a figyelmet!

A projekt a
Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért
Közhatalmi Nonprofit Kft.
és az Emberi Erőforrások Minisztériuma
támogatásával valósult meg.

FOF-2011
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZÖVETKEZETEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

3.2 MUNKAHELYI ÉRZÉKENYÍTÉS

Munkahelyi érzékenyítés

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETIENEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

A fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását gátló tényezők

Kölcsönös
információhiány

Az érintettek
alacsony iskolai
végzettsége

Negatív
sztereotípiák

Infrastrukturális
hiányok
(akadálymentesítés)

Foglalkoztatási
kihívások a
vállalatok számára
(létszámstop)

Nem befogadó
társadalmi és
vállalati légkör

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETIENEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Munkahelyi légkör

A munkahely:

- Tágabb értelemben: a szervezet, ahol dolgozunk
- Szűkebb értelemben: az a fizikai tér, ahol a munkavégzésünk történik
- Közösség: hasonló vagy kapcsolódó munkát végző emberek közössége

A munkahelyi légkör:

- Befolyásolja a munkakedvet és eredményességet
- Befolyásoló tényezők: dolgozók leterheltsége, munkatársak közötti együttműködés vagy ennek hiánya, konfliktusok száma, a vezető stílusa és viselkedése, juttatások mértéke, illetve a munkakörnyezet

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETIENEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Hogyan hozhatunk létre befogadó munkahelyi légkört?

- Megváltozott munkaképességű munkavállalók integrációjának tudatos kezelése
- A cégnél dolgozó, egészségkárosodottá váló munkatársak részére foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások nyújtása
- A munkahelyi és magánéleti szerepek közötti egyensúly megtartása rugalmas foglalkoztatási formákkal:
 - Távmunka és rész-távmunka
 - Ellérő telephelyen történő munkavégzés
 - Osztott munkakör
 - Részmunkaidő
 - Otthoni munkavégzés

EFOP-2017
FOGLALKOZÓ SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Hogyan hozhatunk létre befogadó munkahelyi légkört?

- A munkafolyamatok rehabilitációs részleghez történő illesztése
- A munkakörök az egyének képességeihez illeszkednek
- Átjárhatóság lehetősége betegség / felgyógyulás esetén
- Fejlődési és karrierlehetőségek
- Integrált foglalkoztatás a vállalaton belül
- Részmunkaidős foglalkoztatás
- Üzemi szociális munkás segíti a mindennapi problémák megoldását

EFOP-2017
FOGLALKOZÓ SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Hogyan hozhatunk létre befogadó munkahelyi légkört?

Érzékenyítő tréning:

- A beilleszkedést segíti, a munkahely, munkatársak felkészítését foglalja magába
- Fő célja: esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód, tolerancia és befogadókészség növelése
- Saját élményen alapul, segíti az előítéletek működésének megismerését és a hátrányos helyzetű személyek felé mutató empátia növekedését
- Attitűdformáló, mert a résztvevők megtapasztalhatják, milyen bekötött szemmel filmet nézni, kerekesszékekkel közlekedni, vagy hangok nélkül követni az eseményeket.

EFOP-2017
FOGLALKOZÓ SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Megváltozott munkaképesség

2013. évi LXII. törvény „A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény módosításáról” 1.§ alapján:

„az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással – illetve ezek bármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.”

FGF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Megváltozott munkaképesség típusai

- Mozgáskorlátozottság
- Látássérültség: gyengénlátás, aliglátás, vakság
- Hallássérültség: nagyothallás, siketség
- Siketvakság
- Értelmi fogyatékos
- Beszéd-fogyatékos: dadogás, dizartria, afázia, némaság
- Autizmus spektrumzavar
- Súlyos-halmozott fogyatékos
- Pszichoszociális fogyatékos (pszichiátriai betegségek)

FGF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Sztereotípiák és előítéletek

- A munkavégzés során rosszabb képességeket és alacsonyabb munkamorált feltételezünk róluk
 - Bátortalanok
 - Kockázatkerülőbbek
 - Aggodalmaskodóbbak
- Túlbecsüljük a számukra megfelelő munkakörnyezet kialakításának költségét

FGF-2017 FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS
ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK SZAKMAI PROGRAMJAINAK
TÁMOGATÁSA

Másságból fakadó előnyök

- Nagyobb motivációval keresnek munkát, mint egészséges társaik
- Örömet, kihívást jelent a munka, ezért sok esetben figyelmesebben, gondosabban, pontosabban végzik azt
- Kevesebb-szer váltanak munkahelyet, elkötelezett, lojális munkaerő válik belőlük, emiatt csökkenhet a fluktuáció
- Az egészséges emberek által kevésbé megbecsült munkafeladatokat is értékelik, közülük sokan az egyszerű, monoton feladatok igényes elvégzésére is motiváltak
- Monotóniatűrésük nagyobb, mint a többi dolgozóé

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, RÉGIÓNAIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Miért jó a cégnek?

Reputáció =>versenyelőnyt jelent a munkaerőpiacon

Rehabilitációs hozzájárulás kiváltása, rehabilitációs kártya =>
olcsóbbá válhat a foglalkoztatás

Optimális erőforrás kihasználás => atipikus foglalkoztatási formák

A sérült munkavállaló jelenléte növeli a csapatszellemet, a többi dolgozó toleranciáját, befogadása közösségépítő erőként javítja a munkamorált, erősíti a többi dolgozó cég iránti elkötelezettségét.

FOF-2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, RÉGIÓNAIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Érzékenyítő gyakorlatok

- **Látás:**
 - hangfelismerés
 - láthatatlan vacsora
 - fehér botos közlekedés
 - csörgőlabda játék
- **Hallás:**
 - "szájról-szájra"
 - activity
- **Mozgás:**
 - kerekesszékes akadálypálya
 - "kéz nélkül"
- **Szaglás:**
 - "illatbörze"
- **Tapintás:**
 - "tapogatós-válogatós"

PDF 2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS
SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

Köszönöm a figyelmet!

A projekt a
Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért
Közhasznú Nonprofit Kft.
és az Emberi Erőforrások Minisztériuma
támogatásával valósult meg.

PDF 2017
FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYI, REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS SZERVEZETEINEK
SZAKMAI PROGRAMJAINAK TÁMOGATÁSA

4. Disszemináció

Eszközeink, felületek, amelyek felhasználásával erősítettük a program disszeminációját:

- egyesületi honlap
<http://www.alternativa-egyesulet.hu/>
- partner szervezeteink honlapja
Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium
<http://www.klebi.sulinet.hu/>
- Kaposvár–Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanács
<http://tst.galaxies.hu/>
- Duráczky EGYMI Kollégiuma
<http://www.duraczky.hu/szervezetek/kollegium/kollegium/2018-esemenyei.html>
- Facebook megjelenés a partnereknél (Tehetségsegítő Tanács, Klebelsberg Kollégium)
- Kaposvár–Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanács
<https://www.facebook.com/tehetsegsegito/>
- Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium
<https://www.facebook.com/klebelsberg.kollegium/>
- Facebook felület létrehozása az egyesület számára
https://www.facebook.com/alternativa.komplex.szolgáltato.egyesulet/?modal=admin_todo_tour
- Elektronikus kiadvány, ami könnyen továbbítható partnereink számára
<http://alternativa.galaxies.hu>
- szakmai munkamebeszélések alkalmával, referenciaként felhasználva
- link tovább küldésével, további partnerek számára ajánlatként

5. Hosszú távú fenntarthatóságot támogató paraméterek

- partnerek kérésének megfelelően az I. Kaposvári Integrált Sportbajnokság folytatása szükséges, várják a köznevelési intézmények a 2018/2019-es fordulót – tanulók ellátásához szponzorok támogatása (pl. Slendy Pékség süteménnyel, School Drink Kft. ásványvíz felajánlásával stb.)
- egyéb szakmai együttműködés erősítése a Somogy Megyei Civil Információs Centrummal, Kaposvár–Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanáccsal, Kaposvári Tankerületi Központtal, Kaposvár Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalával, Somogy Megyei Önkormányzattal stb...
- szakmai előadás őszi megtartása hosszabb lélegzetű műhelymunkával és esetmegbeszélésekkel kiegészítve – Érzelmi bántalmazás témakörben (résztvevő szakemberek igényéhez alkalmazkodva, alulról jövő kezdeményezésre adott válasz reakciónk a folytatás, támogatva a fenntarthatóságot)
- Csokonyavisontai jó gyakorlat szélesebb körben való megismertetése munkáltatókkal – az egyesület munkáltatói körének folyamatos bővítésével, aktualizált témaként foglalkozni rendszeresen az atipikus foglalkoztatási formákkal
- középiskolás önkéntes tanulók Facebook csoportot alakítottak (jelenlegi létszám 42 fő), ahol – többek között – a kórházi érzékenyítés időpontjai kerülhetnek fel mindig aktuálisan, kiegészülve egyéb önkéntes munkalehetőséggel (pl. SPAR élelmiszergyűjtés)
- programok folyamatos meghirdetése köznevelési érzékenyítés címszó alatt kollégiumi partnerintézményünkénél – ennek a tervezése konkrétan megtörténik a 2018/2019-es tanév intézményi munkatervének összeállításakor

6. Tanulói szóbeli visszajelzések, reflexiók

„A kórházba már lassan 8 éve járok. Kezdetben csoportosan jártunk Gabi néni vezetésével. Manapság viszont már egyedül is megyek, sőt az új tagok hozzám jönnek hospitálni. Nagyon szeretek a kórházban fekvő gyerekekkel foglalkozni, hiszen még egy fárasztó munkanap után is feltölt az, amikor látom az apróságok arcán az örömet. Amikor megismerkednek a játszósobával, sőt mikor meglátják milyen is az, az a legjobb pillanat.” (Héjjas Orsolya) – Mosolygó Kórház

„Amikor a pályán álltunk, nem számított, hogy ki kicsoda és hogy hogyan tud játszani. Ott a csapat, az csapat, az ellenfél pedig barát. A lényeg nem a győzelem volt, hanem a játék és hogy abban mindenki részt tudjon venni, aki szeretne. Én nagyon örülök, hogy ezeken a barátságos meccseken jelen voltam, mert így érezhettem azt, hogy milyen, amikor mindenki egyenlő és nincs jó és rossz játékos.” (Zavagyil Eszter) – integrált sportbajnokság

„Csak egy beugrónak indultam kisegíteni a csapatot, amikor nem voltak meg. Minden tudásommal igyekeztem újként a társaság érdekeit szolgálni és úgy hiszem sikerült beilleszkednem közéjük.. Nagyon jól éreztem magam, a hangulat felejthetetlen volt. Remélem jövőre is sikerül megnyernünk és egy csodás nyereményt kapni, mint idén.” (Dóri Gábor) – integrált sportbajnokság

„Tetszett, a legjobb az volt, hogy láttam a duráczkys gyerekeken, hogy ők is nagyon élvezik. Mehettünk volna többször is.... Valamint, nem tudom, így megoldható, de több sportág is lehetett volna, egyrészt megismerés jellegűen, valamint lehet meg is tetszik nekik pl. kézilabda, kosárlabda...” (Varga Zsolt) – integrált sportbajnokság

„Sok élménnyel lettem gazdagabb. Nagyon élvezetes volt a versenyzés és sok jó játékosal találkoztam. Bár mi nyertük meg az összetett és egyesével minden tornát, valamint sok egyéni címet is gyűjtöttünk – szerintem mindenki nyertesnek mondhatja magát, aki részt vett a tornán...” (Horváth Péter) – integrált sportbajnokság

Visszajelzések

- „Csak 60 percre volt bekötve a szemem, de már az elején éreztem, hogy képtelen vagyok a hangok alapján tájékozódni. Próbáltam megítélni, hogy mi zajlik körülöttem. Egy életen keresztül? Hát az borzalmas lenne...”

Visszajelzések 2.

- „Már az első pillanattól fogva kiéleződött a hallásom. Ennek ellenére nagyon zavart. Éreztem, hogy nem tudok részt venni a munkában, és csak azt vártam, hogy mikor lesz vége...”

Visszajelzések 3.

- „Csak a kezem volt felkötve, mégse tudtam semmit csinálni. Egyszerűen lemaradtam a feladatokban. Kellenek ezek az osztályfőnöki órák. Megtanított arra, hogy a hasonló gonddal küzdőket segíteni kell...”

II. MÓDSZERTANI SEGÉDANYAG AZ ÉRZÉKENYÍTŐ FOGLALKOZÁSOKHOZ

1. BEVEZETŐ

Módszertani segédanyagunkkal elsősorban inspirációt, ötleteket szeretnénk továbbadni.

A segédanyag tartalmaz egy tematikát, ami bátran adaptálható általános iskola 3. osztálytól középiskola 12. évfolyamig. A tematika több önismereti jellegű feladat ötletet, vagy téma javaslatot is tartalmaz. Minél inkább tisztában vannak önmagukkal a fiatalok, minél fejlettebb az önértékelésük, önismeretük, annál érettebb gondolatokat fogalmaznak meg az érzékenyítések alkalmával.

A tematikát kiegészítettük foglalkozástervekkel, óravázlatokkal. Ezek időigényét mind külön jelezzük, mert eddigi tapasztalataink azt mutatják, hogy nagyon nehéz a szokványos 45 perces tanórában gondolkodni az iskoláskorú fiatalok érzékenyítése során. Így becsatoltunk egy-egy külön is használható tervezetet, és egymásra épülőket is. Azért foglalkozunk csapatépítéssel és konfliktuskezeléssel az érzékenyítésen belül, mert a tanulói csoportokon belüli feszültségkezelés, vagy egymás jobb megismerése pozitívan befolyásolja a közösség hangulatát, az előítéletes gondolkodásmód kezelését.

Feladatgyűjteményt is elhelyeztünk a módszertani anyagban, amely alkalmas arra, hogy a kivetített diákon a diákok is követni tudják az egyes feladatok lényegét. Arra ösztönzünk bátran mindenkit, hogy a feladatok után, a foglalkozások végén gyűjtsék össze a tanulói visszajelzéseket, amelyek értékes gondolatok is lehetnek, segítenek megismerni a generációt, és ötletet adhatnak a változások generálásához.

Feladatlapok szintjén szeretnénk segíteni a hospitálási szempontsorról, valamint kettő ajánlott film megfigyelési szempontsorával, aminek a mintájára a további szempontsorok könnyebben elkészíthetők.

Mivel egyesületünkben nagy tapasztalat halmozódott fel, ezért elérhetőségeink alkalmasak a kapcsolatfelvételre, szívesen segítünk a helyi adaptációs folyamatokban, tartunk minta foglalkozásokat. Keressenek minket bátran!

A további együttműködés reményében:

ALTERNATÍVA Komplex Szolgáltató Egyesület
Kaposvár

2. Érzékenyítő esélyórák részletes tematikája

Helyszín/korosztály	Tartalom	Tevékenység és célja	Fejlesztendő kulcskompetencia, képességterület	Megjegyzés
Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium – középiskolás diákok 2x90 perces foglalkozás anyaga	Esélyegyenlőség a gyakorlatban Különös kirándulás Címertervezés Üzenetek Robotjáték Zálogkiváltás Élménypedagógiai foglalkozások (outdoor jellegű feladatok) • jégtörők • bizalom és támogatás • stratégia alkotás és alkalmazás • kaland és expedíció	A csoportkohézió erősítése közös feladatokkal, társasjátékkal, közös élmény szerzése (bográcsozás) Egymásra utaltság, együttműködés magas szinten. Frusztráció legyőzése, közös megoldásra törekvés. Peremhelyzetű fiatalok bevonása a csoportba, elfogadásuk segítése.	Szociális és állampolgári kompetencia Frusztrációs tolerancia fejlesztése	Pozitív megerősítés, siker, mindenki tehetséges valamiben – felfogás erősítése
Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium – középiskolás diákok 90 perces foglalkozás anyaga	Miben vagyok profi? Miben vagyunk profik? • csomagolópapír • értékrend felmérése • tulajdonság lista • én és a másik eltérések toleranciája	Külső, belső értékek összegyűjtése, egyén és csoport. A másik értékrendjének megerősítése, eltérések, másságok toleranciájára nevelés. Pozitív visszajelző mechanizmus beindítása	Intraperszonális tehetőségterület fejlesztése Értékrend Értékkorientáció	Szükséges kellék: csomagolópapír, filcek Tulajdonság lista fénymásolva
9. évfolyam Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium 90 perces foglalkozás anyaga	Az önértékelés vizsgálata Az önérvényesítő magatartás formái, az önbizalom fejlesztése Hogyan legyek önérvényesítő? • helyzetfelismerés • kompetenciaérzés • társas kapcsolatok hatékony kezelése	Kötetlen beszélgetés az önérvényesítésről, annak társadalmilag is elfogadott formáiról, megjelenéséről. Fontos cél, a másik elfogadása és az önérvényesítés közötti egyensúly megtalálása.	Szociális és állampolgári kompetencia Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia	Önérvényesítés szerepjátékkal Áldozat típusú tanulók jellemzői Helfer és Born out szindróma jelei – kapcsolódó híres segítők
Toldi Lakótelepi Tagiskola Kaposvár 3. évfolyamos tanulók 60 perces foglalkozás anyaga	Mátság elfogadása – harc az előítélet ellen tréning • sztereotip véleményalkotás • Az út ugyanazon oldala • Azonosságok és különbségek	Tolerancia fejlesztése, a mátság természetes elfogadása.	Szociális és állampolgári kompetencia	

Helyszín/korosztály	Tartalom	Tevékenység és célja	Fejlesztendő kulcskompetencia, képességterület	Megjegyzés
Duráczy EGYMI – Klebelsberg Középiskolai Kollégium kollégista tanulói 7–8–9–10. évfolyam 3x90 perces foglalkozás anyaga	Integrált foglalkozás hallássérült és ép fiatalokkal Esélyegyenlőség a gyakorlatban: Különös kirándulás Címertervezés Üzenetek Robotjáték Zálogkiváltás Élménypedagógiai foglalkozások (outdoor jellegű feladatok) • jégtörők • bizalom és támogatás • stratégia alkotás és alkalmazás • kaland és expedíció	A csoportkohézió erősítése közös feladatokkal, társasjátékkal, közös élmény szerzése Egymásra utaltság, együttműködés magas szinten. Frusztráció legyőzése, közös megoldásra törekvés. Peremhelyzetű fiatalok bevonása a csoportba, elfogadásuk segítése. Hallássérült fiatalok feladathelyzetben való segítése – erősségek kiemelése	Szociális és állampolgári kompetencia Frusztrációs tolerancia fejlesztése	Pozitív megerősítés, siker, mindenki tehetséges valamiben – felfogás erősítése
Egymásra épülő foglalkozások általános iskola felső tagozat és/vagy középiskolások számára 1. alkalom	A tolerancia fogalma és a toleráns viselkedés Toleranciát növelő gyakorlatok: • feltétel nélküli elfogadás • aktív hallgatás gyakorlata • vádlottak padja Csoportkohéziót fejlesztő feladatok – élménypedagógiai alapú gyakorlatok alkalmazása	Tolerancia, empátia, megértés, elfogadás Olyan gyakorlatok, amelyek megkínálják az egymásra való odafigyelést, ezáltal fejlesztik a toleráns magatartásminták alkalmazását.	Szociális és emocionális képességek	
2. alkalom	Burkolt személyiséglelméletek Fogalmak: • előítélet • sztereotípiák • diszkrimináció (Alfred Adler kategóriái)	Sztereotípiáink közös feltárása és megbeszélése	Magyar nyelv és irodalom	

Helyszín/korosztály	Tartalom	Tevékenység és célja	Fejlesztendő kulcskompetencia, képességterület	Megjegyzés
3. alkalom	Az előítéletek kialakulása és redukciójának lehetőségei • közös filmnézés (pl. Hullám, A segítség – The Help, Csokoládé, A számolás joga) • Kiscsoportos, majd közös feldolgozás • Vita	A film megtekintése előzetes szempontok egyeztetése után (szempontsor szükséges)	Szociális és állampolgári kompetencia	Szempontok: előítélet kialakulása – kialakítása előítéletes személy tulajdonságai előítéletes magatartás következményei a előítélet csökkenését – csökkentését befolyásoló tényezők A film a korosztály sajátosságaihoz változtatható.
4. alkalom	Érzelem felismerés gyakorlatai • Tükrözz le engem! • Légy része az egésznek! • Adj tovább egy mozdulatot!	Alap és összetett érzelmi állapotok felismerése nonverbális csatornákon (képekről, paralingvisztikai jelzésekből, mozdulatból, filmrészletből) Összetett, érzelem gazdag szituációk felismerésének, megértésének és közvetítésének gyakorlatai	Szociális és emocionális képességfejlesztés	Alapérzelmekkel való megismerkedés: harag, düh, agresszió, gyűlölet, szeretet, meglepődés, öröm stb. Szerepjáték Szituációk megelevenítése drámai eszközökkel
5. alkalom	Versengésen alapuló játékok • Két csapat harca • Kártyabörze • Így használják • most mutasd meg • Activity • Egy szóból több szó Élménypedagógiai csapatépítő játékok: • Add tovább a kört, a csomót! • Bizalmi dőlés • Hélium bot	A versengő csoportok közötti pszichológiai jelenségek bemutatása Győztes-vesztes játszma átfordítása győztes-győztes játszmává Csapatértékben gondolkodás – egyéni és csapatmásság elfogadása Kölcsönös segítségnyújtás A közösséghez tartozás pozitív élményének átélése	Kommunikációs képesség Szabályok Szociális és állampolgári kompetencia	Megbeszélés Indulatok levezetése Csapatok folyamatos változtatása – szerepbe ragadás jelenségének elkerülése

3. Óratervek

Óraterv 1.

A foglalkozás célja	A konfliktuskezelés témakörének oktatásába beépülő modulok célja: – A mindennapi élet konfliktuskezelő eszközkészletét megismerve új önkifejezési, kommunikációs, okfeltáró, megoldási alternatívákat aktiváló eszközökhöz jut a diák, s ezzel több esélyhez mások elfogadására, megértésére, önmaga hatékony kifejezésére, gondolatai, érzelmei megértetésére. – A szavakba nem foglalható is kifejezhetővé és a szavakon túli is megérthetővé válik. – Ez a fajta tevékenység olyan képességeket fejleszt, olyan információkat ad át, amelyek a pályaválasztás során a munkaerő–piacon igen értékesek. – A kooperatív tevékenykedtetés, a differenciált tanulásszervezés, a folyamatos együttműködést igénylő feladathelyzetek szintén fontos munkaerő–piaci készségeket fejlesztenek. – A csapatjátékos tulajdonságai minden munkaterületen értékesek.
Időkeret	2x45 perc
Ajánlott korosztály	9–12. évfolyam
Modulkapcsolódási pontok	NAT
Előismeret	Elemi életviteli és kommunikációs ismeretek a minket körülvevő világról, melyet a mindennapi tapasztalatszerzés nyomán birtokolnak a diákok. Elemi konfliktusmegoldó stratégia egyéni működtetése.
A képességfejlesztés fókusza	Tematikus fókusz: – átélt élmények feldolgozása, tapasztalatgyűjtés – közösségekbe való beilleszkedési folyamat ismerete Szerep- és normaismeret: – a különböző szocializációs közegekben fellelhető szerepek ismerete, szituációkhoz mért adekvát használatuk Szociális kompetencia: – együttműködési készség – egymásra utaltság – szociális tanulás – empátia – tolerancia (az egyéni különbségek elfogadása) Önbemutató: – önismeret – kreativitás – fantázia

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A diákok egyéni aktivitására, és csoporton belül a közös kooperációra épül. Ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a diákok befogadó – elfogadó, pozitív attitűdjének jelenlétére.

A játékos, dramatizált elemek megkövetelik, hogy csak részletes átbeszélésük után folytatódjon a tanóra, ezek során mindenkinek legyen alkalma egyénileg is megnyilvánulni, reflexiókat megfogalmazni.

A csoportos feladatellátás során megjelenhet pozitív és negatív érzélem egyaránt. Ez feszültséggel, stresszel járhat, amit fel kell tudni ismerni, és a feloldására is kell néhány praktikát alkalmazni. Ez a tanár felelőssége.

A foglalkozásban megjelenő belső időhatárok rugalmasak, könnyen átjárhatók, átcsoportosíthatók. Nagymértékben függ a tanulók kezdeményező magatartásától, fantázia és kreativitás szintjétől.

A csoportok alakításánál jelzem, hogy mikor van szükség tematikusan létrehozott képességek által differenciált csoportokra, mikor szükséges heterogén csoportösszetétel, és mikor játszhatunk a véletlen által összeállított csoportokkal.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

- Szekszárdi Júlia (szerk.): *Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek*. OKI Kiadó – Dinasztia Kiadó 2001.
- Aszmann Anna (szerk.): *Egészségvédelem az oktatásban*. Anonymus Kiadó 1999.
- Kósáné Ormai Vera: *A mi iskolánk*. IF Alapítvány 1998.
- Daniel Shapiro: *Konfliktus és kommunikáció*. Open Society Institut 1995.
- Dr. Szekszárdi Júlia: *Konfliktusok pedagógiája*. Veszprémi Egyetemi Kiadó 2002.

45"	Tevékenység	A konfliktus fogalma, sokszínűségének érzékelése, körüljárása
	Tanári instrukciók	Olvassátok el a listán szereplő közmondásokat, szólásokat! Mindenki válassza ki közülük azt az ötöt, amelyek szerint valami különösen fontos dolgot tartalmaznak a konfliktus fogalmával kapcsolatban!
	Kiemelt készségek, képességek	Kognitív képességek – általánosítás, elvonatkoztatás, lényegkiemelés Együttműködési készség
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A listáról mindenki – minden csoport – a saját kognitív képességeihez mérten válogat közmondást – szólást, az egyéni gondolkodási funkciók működéséből vezérelve
	Munkaforma	Kooperatív csoportmunka
	Módszerek	Prezentáció, vitamódszer, beszélő korongok
	Eszközök	Közmondás és szólás lista
	Tevékenység	Konfliktushelyzetek megjelenése képzőművészeti alkotásokban
	Tanári instrukciók	Kép elemzése Történet hozzárendelése Projekt készítése (szerző, kor, téma, érzés és színvilág) Tárlatvezetés
	Kiemelt készségek, képességek	Lényeglátás, absztrakt gondolkodás Empátia Kreativitás – fantázia
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Aktív, passzív tanulói kör működtetése
	Munkaforma	Képenként csoportok alakulása
	Módszerek	Történetsszövés Forgatókönyv-írás Projektkészítés (tabló) Három megy, egy marad kooperatív módszer
	Eszközök	Munkácsy Mihály: Milton, A falu rossza, Krisztus Pilátus előtt, Golgota, Ecce homo c. képein keresztül
45"	Tevékenység	Gubanc
	Tanári instrukciók	Álljunk körbe! Nyújtsuk a kezünket a kör közepe felé! Ragadjuk meg két különböző ember kezét! Most próbáljuk meg kibogozni a csomót!
	Kiemelt készségek, képességek	Nonverbális kommunikáció Együttműködés Csoport – kötés Problémamegoldás Verbális kommunikáció
	Munkaforma	Csoportos, kiscsoportos, a létszámtól függően
	Módszerek	Cselekedtetés, mozgással kísért játék
	Eszközök	---
	Levezető játék: levélírás, befejezetlen mondatok	

A foglalkozás célja	A konfliktuskezelési témakör oktatásába beépülő modulok célja: – Ezek az ismeretek tudatosabbá, így sikeresebbé tehetik beilleszkedési, szocializációs folyamatait, konfliktusfelismerő, kezelő (moderáló) egyéni attitűdjét. – A mindennapi élet konfliktuskezelő eszközkészletét megismerve új önkifejezési, kommunikációs, okfeltáró, megoldási alternatívákat aktiváló eszközökhöz jut a diák, s ezzel több esélyhez mások elfogadására, megértésére, önmaga hatékony kifejezésére, gondolatai, érzelmei megértetésére. – A szavakba nem foglalható is kifejezhetővé és a szavakon túli is megérthetővé válik. – Az örömteli, differenciált, kooperációt megkívánó kreatív tevékenység mintául szolgál arra, hogy a problémák megoldása gyakran a járatlan úton a leghatékonyabb, a csoportmunka és a pszichodráma a legjobb útkereső technikák közé tartoznak. – Ez a fajta tevékenység olyan képességeket fejleszt, olyan információkat ad át, amelyek a pályaválasztás során a munkaerő-piacon igen értékesek. – A kooperatív tevékenyekdtetés, a differenciált tanulásszervezés, a folyamatos együttműködést igénylő feladathelyzetek szintén fontos munkaerő-piaci készségeket fejlesztenek. – A csapatjátékos tulajdonságai minden munkaterületen értékesek.
Időkeret	2x45 perc
Ajánlott korosztály	9–12. évfolyam
Modulkapcsolódási pontok	NAT
Előismeret	Elemi életviteli és kommunikációs ismeretek a minket körülvevő világról, melyet a mindennapi tapasztalatszerzés nyomán birtokolnak a diákok. Elemi konfliktusmegoldó stratégia egyéni működtetése.
A képességfejlesztés fókusz	Tematikus fókusz: – átélt élmények feldolgozása, tapasztalatgyűjtés – közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – közösségekbe való beilleszkedési folyamat ismerete – az elsődleges és a másodlagos szocializációs közegben való orientációs képesség fejlesztése (család, kortárs csoportok, munkahely) Szerep- és normaismeret: – a különböző szocializációs közegekben fellelhető szerepek ismerete, szituációkhoz mért adekvát használatuk – a szerepekhez kapcsolódó normák és az azokhoz köthető egyéb reprezentáns elemek megismerése Szociális kompetencia: – együttműködési készség – egymásra utaltság – szociális tanulás – empátia – tolerancia (az egyéni különbségek elfogadása) – problémamegoldó képesség – kommunikáció (verbális – nonverbális) fejlődése – azonosulás Önbemutató: – önismeret – énkép – önérdek érvényesítés – kreativitás – fantázia

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul legfontosabb eleme a szerepjáték, dramatizálás, pszichodráma.

A diákok egyéni aktivitására, és csoporton belül a közös kooperációra épül. Ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a diákok befogadó – elfogadó, pozitív attitűdjének jelenlétére.

A játékos, dramatizált elemek megkövetelik, hogy csak részletes átbeszélésük után folytatódjon a tanóra, ezek során mindenkinek legyen alkalma egyénileg is megnyilvánulni, reflexiókat megfogalmazni.

A csoportos feladatellátás során megjelenhet pozitív és negatív érzelmek egyaránt. Ez feszültséggel, stresszel járhat, amit fel kell tudni ismerni, és a feloldására is kell néhány praktikat alkalmazni. Ez a tanár felelőssége.

Az elsődleges cél a saját élményen keresztül megvalósuló tapasztalatszerzés.

Mivel a felszínre került konfliktus szituációk tartalmilag előre bejósolhatatlanok, a pedagógus felelőssége abban is kimutatható, hogy egymás számára előnytelen, sértő, a másik felet lejárató szituációkat ne engedjen kibontani.

A modulban megjelenő belső időhatárok rugalmasak, könnyen átválthatók, átcsoportosíthatók. Nagymértékben függ a tanulók kezdeményező magatartásától, fantázia és kreativitás szintjétől.

A csoportok alakításánál jelzem, hogy mikor van szükség tematikusan létrehozott képességek által differenciált csoportokra, mikor szükséges heterogén csoportösszetétel, és mikor játszhatunk a véletlen által összeállított csoportokkal.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Felhasznált objektumok

- Szekszárdi Júlia (szerk.): *Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek*. OKI Kiadó – Dinasztia Kiadó 2001.
- Aszmann Anna (szerk.): *Egészségvédelem az oktatásban*. Anonymus Kiadó 1999.
- Kósáné Ormai Vera: *A mi iskolánk*. IF Alapítvány 1998.
- Daniel Shapiro: *Konfliktus és kommunikáció*. Open Society Institut 1995.
- Dr. Szekszárdi Júlia: *Konfliktusok pedagógiája*. Veszprémi Egyetemi Kiadó 2002.
- *Élménypedagógiai kézikönyv*

AJÁNLOTT OBJEKTUMOK

Internet:

www.sulinet.hu

– SDT (keresett kifejezés: konfliktusmegoldás)

45"	Tevékenység	A rózsák őrei c. történet befejezése
	Tanári instrukciók	Fejezzétek be a történetet a játék során! 1 csoporttag legyen a vándorlegény 2 fő öröket játsszon 1 fő megfigyelőként vegyen részt. Pontosán jegyzőkönyvezzé, hogy mi történik a 3 csoporttag között!
	Kiemelt készségek, képességek	Beleélő, megismerkedő képesség Kreativitás – fantázia Verbális, nonverbális kommunikáció A kreativitás problémakezelésben játszott szerepének tudatosítása Konfliktushelyzetben folytatott kommunikáció gyakorlása
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egyéni képességekhez igazodó történet befejezés
	Munkaforma	Egyéni, csoportos
	Módszerek	Szerepjáték – drámajáték Megoldási javaslatok gyűjtése Videofelvétel készítése elemzési céllal
	Eszközök	Mese eleje, videokamera
45"	Tevékenység	A jóézés széke
	Tanári instrukciók	Fejtsétek ki mit jelent számotokra az önértékelés fogalma! A hat történet véletlenszerű kiosztása a tanulók körében – azonosulás A jóézés széke elfoglalása
	Kiemelt készségek, képességek	Attitűd és viselkedésformálás, konfliktuselemzés, érzelmek felismerése, kinyilvánítása, Önértékelés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Aktív, passzív tanulói kör működtetése
	Munkaforma	Egyéni, csoport FOM
	Módszerek	Empátiafejlesztő tréning Szerepjáték – dramatizálás
	Eszközök	Szék „Jóézés széke” felirat Hat történet
	Levezető játék: Add körbe a karikát!	

Óraterv 3.

A foglalkozás célja	A konfliktuskezelés témakörének oktatásába beépülő modulok célja: - Arra törekszik, hogy a diák az eddigi tapasztalatait, saját élményét, kommunikációs kultúráját, szociális kompetenciáját, egyéni coping stratégiáit felhasználva új ismeretekhez jusson önmagáról és a világról. - A szavakba nem foglalható is kifejezhetővé és a szavakon túli is megérthetővé válik. - Az örömteli, differenciált, kooperációt megkívánó kreatív tevékenység mintául szolgál arra, hogy a problémák megoldása gyakran a járatlan úton a leghatékonyabb, a csoportmunka és a pszichodráma a legjobb útkereső technikák közé tartoznak. - A kooperatív tevékenykedtetés, a differenciált tanulásszervezés, a folyamatos együttműködést igénylő feladathelyzetek szintén fontos munkaerő-piaci készségeket fejlesztenek.
Időkeret	2x45 perc
Ajánlott korosztály	9–12. évfolyam
Modulkapcsolódási pontok	NAT
Előismeret	Elemi életviteli és kommunikációs ismeretek a minket körülvevő világról, melyet a mindennapi tapasztalatszerzés nyomán birtokolnak a diákok. Elemi konfliktusmegoldó stratégia egyéni működtetése.
A képességfejlesztés fókusza	Szerep- és normaismeret: - a szerepekhez kapcsolódó normák és az azokhoz köthető egyéb reprezentánsok megismerése Szociális kompetencia: - együttműködési készség – egymásra utaltság - szociális tanulás - empátia – tolerancia (az egyéni különbségek elfogadása) - problémamegoldó képesség - kommunikáció (verbális – nonverbális) fejlődése - azonosulás Önbemutató: - önérdek érvényesítés - kreativitás – fantázia

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul legfontosabb eleme a szerepjáték, dramatizálás, pszichodráma.

A diákok egyéni aktivitására, és csoporton belül a közös kooperációra épül. Ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a diákok befogadó – elfogadó, pozitív attitűdjének jelenlétére.

A játékos, dramatizált elemek megkövetelik, hogy csak részletes átbeszélésük után folytatódjon a tanóra, ezek során mindenkinek legyen alkalma egyénileg is megnyilvánulni, reflexiókat megfogalmazni.

A csoportos feladatellátás során megjelenhet pozitív és negatív érzelem egyaránt. Ez feszültséggel, stresszel járhat, amit fel kell tudni ismerni, és a feloldására is kell néhány praktikát alkalmazni. Ez a tanár felelőssége.

Az elsődleges cél a saját élményen keresztül megvalósuló tapasztalatszerzés.

Mivel a felszínre került konfliktus szituációk tartalmilag előre bejósolhatatlanok, a pedagógus felelőssége abban is kimutatható, hogy egymás számára előnytelen, sértő, a másik felet lejárató szituációkat ne engedjen kibontani.

A modulban megjelenő belső időhatárok rugalmasak, könnyen átjárhatóak, átcsoportosíthatók. Nagymértékben függ a tanulók kezdeményező magatartásától, fantázia és kreativitás szintjétől.

A csoportok alakításánál jelzem, hogy mikor van szükség tematikusan létrehozott képességek által differenciált csoportokra, mikor szükséges heterogén csoportösszetétel, és mikor játszhatunk a véletlen által összeállított csoportokkal.

FELHASZNÁLT OBJEKTUMOK

- Szekszárdi Júlia (szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó – Dinasztia Kiadó 2001.
- Aszmann Anna (szerk.): Egészségvédelem az oktatásban. Anonymus Kiadó 1999.
- Kósáné Ormai Vera: A mi iskolánk. IF Alapítvány 1998.
- Daniel Shapiro: Konfliktus és kommunikáció. Open Society Institut 1995.
- Dr. Szekszárdi Júlia: Konfliktusok pedagógiája. Veszprémi Egyetemi Kiadó 2002.

AJÁNLOTT OBJEKTUMOK

Internet:

www.sulinet.hu

– SDT (keresett kifejezés: konfliktusmegoldás)

45"	Tevékenység	Zenehallgatás, a zeneműben található konfliktus megjelenítése képzőművészeti technikákkal
	Tanári instrukciók	Hallgassunk zenét! Csukd be a szemed, és próbálj érzéseket, érzelmeket, színeket, konkrét képeket megjeleníteni magadban a zene hallgatása közben, arra asszociálva! Fesd le a megelevenedett hangulatodat, érzésedet, a megjelenő színeket vizes technikával!
	Kiemelt készségek, képességek	Elvonatkoztatás, általánosítás, mentális reprezentációk készítése Ellazulás – relaxáció Asszociatív gondolkodás
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Az egyéni megnyilvánulás a differenciálás lehetőségét adja
	Munkaforma	Egyéni
	Módszerek	Zenehallgatás, belső képalkotás, képzőművészeti pedagógiai terápia – szabad festés
	Eszközök	Orff: Carmina burana Enya: The Mass Vangelis: A paradicsom meghódítása (szabad választás lehetősége) Festéshez: vízfesték, aquarell, különböző vastagságú ecsetek, lapos ecset, A/3-as méretű félfamentes rajzlap, vizes edények, szivacsok, rongyok
45"	Tevékenység	Konfliktuselemzés szépirodalmi művekben
	Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés, szöveg feldolgozása, lényegkiemelés, kreativitás – fantázia
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	„A” csoport: Feldolgozandó részlet: William Golding: A legyek ura Európa Könyvkiadó Bp. 1970. 20–22.o. „B” csoport: Feldolgozandó részlet: Sue Townsend: Adrian Mole minden kínszenvedései Móra Könyvkiadó Bp. 1987. A 16 éves Adrian naplójából „C” csoport: Konfliktus szituációk csoportosítása
	Munkaforma	Egyéni önálló
	Módszerek	Differenciált egyéni és csoportos munka
	Eszközök	Regényrészletek (Konfliktusok listája)

„A” csoport:

A résztvevők egyénileg elolvassák a mellékletben szereplő szemelvényt. Esetleg – lehetőség szerint – megnézik a film megfelelő részletét. Ezt követően – egyéni, páros vagy csoportos munkaformában – feladatlapokat húznak, és felkészülnek a kérdések megválaszolására.

1. Ralph

- Milyen érzései támadhatnak Ralphnak a megismert részletben?
- Mi a véleményed az ő szerepéről és alakjáról?
- Vajon mi az ő véleménye Jackről és Rőfiről?
- Miért választják meg éppen őt vezérnek?
- Hogyan viselkedik Ralph Jackkel a választás után?

2. Jack

- Mit érezhet Jack a jelenet közben?
- Mi a véleményed az ő alakjáról és szerepéről?
- Vajon hogyan vélekedik ő Ralphról és Rőfiről?
- Mit jelent számára, hogy nem őt választják vezérnek?
- Miért érzi magát megaláztattnak?
- Miért gondolja, hogy neki kéne vezérnek lennie?
- Mivel sikerül őt Ralphnak – átmenetileg – megnyernie?

3. Rőfi

- Mi a véleményed Rőfi alakjáról?
- Milyen szerepet játszik a jelenetben?
- Miért olyan fontos számára, hogy létezzen törvény a szigeten?
- Miben más ő, mint a többiek?
- Vajon milyen módon éli át ő a jelenetet?
- Mit érez, mit gondol, mitől tart és mit szeretne elérni?

4. A szigetre vetődött gyerekcsoport

- Mit jelent a gyermekek számára a szabály, a törvény?
- Vajon miért szavazás útján döntenek el Jack és Ralph vetélkedését a vezéri címért?
- Honnan ismerik a szavazást, mint vitás kérdést eldöntő „szabályt”?
- Miért szavaz a többség Ralphra?
- Miért nem gondolnak arra, hogy Rőfire szavazzanak?
- Miért van szükség szabályozott rendre a szigeten?
- Miért nem csinálhatja mindenki azt, amit akar?

„B” csoport

A résztvevők egyénileg elolvassák a mellékletben szereplő szemelvényt. Esetleg – lehetőség szerint – megnézik a film megfelelő részletét. Ezt követően – egyéni, páros vagy csoportos munkaformában – felkészülnek a kérdések megválaszolására.

Kérdések:

- Mi magyarázza Adrian bandához való csatlakozását?
- Milyen érzései, gondolatai támadnak a bandával együtt töltött idő során?
- Miért fordul végül szembe velük?
- Hogyan vélekedik a banda tagjairól?
- Hogyan ítéled meg Adriant a velük való együttlétsorán, illetve a szakítás után?

„C” csoport

A résztvevők egyénileg elolvassák a mellékletben szereplő konfliktus listát. Ezt követően – egyéni, páros vagy csoportos munkaformában – felkészülnek a feladat elvégzésére.

Feladatok:

- Csoportosítsd a lista elemeit a következő kategóriák nyomán: családi helyzetek, főnök – beosztott probléma, pedagógus – diák konfliktus, pedagógus – szülő konfliktus
- Kérem, 3 kiválasztott problémahelyzet esetében vizsgáld meg, hogy kik a szereplők, vajon kik között állhat fenn konfliktus?
- A csoport közösen válasszon ki egy olyan történetet, amelyet több szereplős volta

Óraterv 4.

A foglalkozás célja	A konfliktuskezelés témakörének oktatásába beépülő modulok célja: – Arra törekszik, hogy a diák az eddigi tapasztalatait, saját élményét, kommunikációs kultúráját, szociális kompetenciáját, egyéni coping stratégiáit felhasználva új ismeretekhez jusson önmagáról és a világról. – Ezek az ismeretek tudatosabbá, így sikeresebbé tehetik beilleszkedési, szocializációs folyamatait, konfliktusfelismerő, kezelő (moderáló) egyéni attitűdjét. – A mindennapi élet konfliktuskezelő eszközkészletét megismerve új önkifejezési, kommunikációs, okfeltáró, megoldási alternatívákat aktiváló eszközökhöz jut a diák, s ezzel több esélyhez mások elfogadására, megértésére, önmaga hatékony kifejezésére, gondolatai, érzelmei megértetésére. – A szavakba nem foglalható is kifejezhetővé és a szavakon túli is megérthetővé válik. – Az örömteli, differenciált, kooperációt megkívánó kreatív tevékenység mintául szolgál arra, hogy a problémák megoldása gyakran a járatlan úton a leghatékonyabb, a csoportmunka és a pszichodráma a legjobb útkereső technikák közé tartoznak. – Ez a fajta tevékenység olyan képességeket fejleszt, olyan információkat ad át, amelyek a pályaválasztás során a munkaerő-piacon igen értékesek. – A kooperatív tevékenykedtetés, a differenciált tanulásszervezés, a folyamatos együttműködést igénylő feladathelyzetek szintén fontos munkaerő-piaci készségeket fejlesztenek. – A csapatjátékos tulajdonságai minden munkaterületen értékesek.
Időkeret	90 perc
Ajánlott korosztály	9–12. évfolyam
Modulkapcsolódási pontok	NAT
Előismeret	Elemi életviteli és kommunikációs ismeretek a minket körülvevő világról, melyet a mindennapi tapasztalatszerzés nyomán birtokolnak a diákok. Elemi konfliktusmegoldó stratégia egyéni működtetése.
A képességfejlesztés fókusza	Tematikus fókusz: – átélt élmények feldolgozása, tapasztalatgyűjtés – közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – közösségekbe való beilleszkedési folyamat ismerete – az elsődleges és a másodlagos szocializációs közegben való orientációs képesség fejlesztése (család, kortárs csoportok, munkahely) Szerep- és normaismeret: – a különböző szocializációs közegekben fellelhető szerepek ismerete, szituációkhoz mért adekvát használatuk – a szerepekhez kapcsolódó normák és az azokhoz köthető egyéb reprezentáns elemek megismerése Szociális kompetencia: – együttműködési készség – egymásra utaltság – szociális tanulás – empátia – tolerancia (az egyéni különbségek elfogadása) – problémamegoldó képesség – kommunikáció (verbális – nonverbális) fejlődése – azonosulás Önbemutató: – önismeret – énkép – önérték érvényesítés – kreativitás – fantázia

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A modul legfontosabb eleme a szerepjáték, dramatizálás, pszichodráma.

A diákok egyéni aktivitására, és csoporton belül a közös kooperációra épül. Ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a diákok befogadó – elfogadó, pozitív attitűdjének jelenlétére.

A játékos, dramatizált elemek megkövetelik, hogy csak részletes átbeszélésük után folytatódjon a tanóra, ezek során mindenkinek legyen alkalma egyénileg is megnyilvánulni, reflexiókat megfogalmazni.

A csoportos feladatellátás során megjelenhet pozitív és negatív érzelem egyaránt. Ez feszültséggel, stresszel járhat, amit fel kell tudni ismerni, és a feloldására is kell néhány praktikát alkalmazni. Ez a tanár felelőssége.

Az elsődleges cél a saját élményen keresztül megvalósuló tapasztalatszerzés.

Mivel a felszínre került konfliktus szituációk tartalmilag előre bejósolhatatlanok, a pedagógus felelőssége abban is kimutatható, hogy egymás számára előnytelen, sértő, a másik felet lejárató szituációkat ne engedjen kibontani.

A modulban megjelenő belső időhatárok rugalmasak, könnyen átjárhatók, átcsoportosíthatók. Nagymértékben függ a tanulók kezdeményező magatartásától, fantázia és kreativitás szintjétől.

A csoportok alakításánál jelzem, hogy mikor van szükség tematikusan létrehozott képességek által differenciált csoportokra, mikor szükséges heterogén csoportösszetétel, és mikor játszhatunk a véletlen által összeállított csoportokkal.

TÁMOGATÓ RENDSZER

FELHASZNÁLT OBJEKTUMOK

- Szekszárdi Júlia (szerk.): *Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek*. OKI Kiadó – Dinasztia Kiadó 2001.
- Aszmann Anna (szerk.): *Egészségvédelem az oktatásban*. Anonymus Kiadó 1999.
- Kósáné Ormai Vera: *A mi iskolánk*. IF Alapítvány 1998.
- Daniel Shapiro: *Konfliktus és kommunikáció*. Open Society Institut 1995.
- Dr. Szekszárdi Júlia: *Konfliktusok pedagógiája*. Veszprémi Egyetemi Kiadó 2002.

AJÁNLOTT OBJEKTUMOK

Internet:

www.sulinet.hu

- SDT (keresett kifejezés: konfliktusmegoldás)

70"	Tevékenység	Konfliktusmegoldás cselekvési mátrixa alapján saját élményű konfliktushelyzetek feldolgozása
	Tanári instrukciók	Iskolai konfliktushelyzet feldolgozása – diák – diák – pedagógus – diák – vezető – beosztott – pedagógus – pedagógus – pedagógus – szülő
	Kiemelt készségek, képességek	Szerepjáték, dramatizálás, pszichodráma Algoritmus alapján feladatvégzés
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Csoporton belül nincs megnyilatkozási kényszer. Ha valaki tehernek érzi a saját élmény megosztását társaival, nem kell, hogy megnyilvánuljon.
	Munkaforma	Csoportmunka, kooperáció
	Módszerek	Szerepjáték, dramatizálás Ok térkép Megoldási javaslatok gyűjtése brainstorming módszerével Szóforgó Cédulázás
	Eszközök	Konfliktusmegoldás cselekvési mátrixa

20"	Tevékenység	Ajándékozás
	Tanári instrukciók	Írja fel mindenki egy lapra a nevét! Utána az óramutató járásával megegyezően adjuk tovább, ha írtunk pozitív visszajelzést arra a lapra, ami épp előttünk van. Ezt addig folytassuk, amíg mindenki lapja körbe nem ér!
	Kiemelt készségek, képességek	Pozitív érzések kifejezése Visszacsatolás – megerősítés Önismeret – társismeret
	Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egyéni megnyilvánulási szabadság
	Munkaforma	Önálló, egyéni
	Módszerek	Véleményalkotás
	Eszközök	Papír, toll
	Levezető játék: Add tovább a kötelet! – Bizalmi dőlés (csak füves talajon)	

5. Érzékenyítés/Esélyóra részletes foglalkozás tervezet

A foglalkozás címe: Adj esélyt a témának!

Alcím: Ciki tartalmak, amiről mindenki beszél, de sokszor nem tudja, hogy mit. Légy Te a közösségedben az első, akinek helyén van az esze!

Javasolt korosztály: középiskola 9-14. évfolyam

A foglalkozás célja:

1. Utat törni az eleve elutasító középiskolás attitűdön!
2. Feltérképezni és visszacsatolni a bennünk lévő előítéletet!
3. Érzékenyítés a roma/cigány populáció problémái iránt.
4. Változást generálni, nyitottá tenni az esélyórával érintett osztályt.

A tréner kiemelt feladata:

- Nem közvetíthet megkülönböztetést erősítő információt, egyéni véleményt!
- El kell kerülni az osztály tanulóinak érintettségét!
- Osztályközösségen belüli akut problémahelyzetekkel, konfliktusokkal nem foglalkozhat az első alkalommal, de nem is utasíthatja el a folytatást!
- Minden tréner mérje fel a saját kompetencia határait! Ha számára nem megoldható a felmerülő helyzet, keressen szakmai segítséget!
- El kell fogadnia a tanulók által megfogalmazott véleményt! A vélemény mássága miatt nem szégyenítheti meg a tanulókat!

Ajánlott módszerek:

- pozitív megerősítés
- visszatükrözés
- 7 Szokás elemek használata
- közös nyelv megalapozása – glosszárrium, fogalom magyarázat
- asszociáció
- metafora módszer
- befejezetlen mondatok használata
- kooperatív módszerek – vitakorongok, szakértői mozaik stb.
- tételmondatos érvelés
- World Café vitamódszer

Az óra kulcskifejezései: együttműködés, saját gondolatok – saját élmény, proaktív gondolkodás, cigány népismeret, előítélet, sztereotípa, diszkrimináció, cigány, roma, társadalom, másság elfogadása, tolerancia, szegregáció, integráció, inklúzió

A foglalkozás során felmerült idegen fogalmak, kifejezések magyarázata:

1. **előítélet:** Nem tapasztalatokra alapozott, hanem pozitív v. negatív elfogultságból eredő ítélet, amely általában hamis, helytelen következtetésekhez vezet. Az előítélet gyakran oka csalódásoknak, amennyiben az ember olyan tulajdonságokat tulajdonít más embereknek vagy jelenségeknek, amelyek azokban nincsenek meg. A mai szóhasználatban az előítélet legtöbbször pejoratív jelentésárral jelenik meg. Azonban amennyiben az előítélet pusztán hipotetikus jellegű, s az adott ember valóságos összetevők számbavételével képes azt igazolni, módosítani v. megváltoztatni pozitív ítéletalkotásnak is lehet forrása. <http://www.kislexikon.hu/elotelet.html#ixzz3aCDZuCVX>
2. **sztereotípa:** Felszínesen általánosító vélemény. Negatív, pozitív vagy semleges elképzelések és előítéletek együttese. <http://idegen-szavak.hu/sztereot%C3%ADpia>
3. **diszkrimináció:** Hátrányos különbségtétel, megkülönböztetés. Olyan megkülönböztető bánásmód (cselekedet, tevékenység, kijelentés, elmulasztott tett, viselkedés), mely az egyén vagy a csoport esélyegyenlőségére hat. A hatása lehet negatív vagy pozitív, módszere pedig nyílt vagy burkolt. <http://hu.wikipedia.org/wiki/Diszkrimin%C3%A1ci%C3%B3>
4. **reaktív:** visszaható <http://idegen-szavak.hu/reakt%C3%ADv>
5. **proaktív:** Előrelátóan cselekvő; felelősségteljes, önmagáért felelősséget vállaló; automatikusan végbemenő; kérés nélkül lezajló. <http://idegen-szavak.hu/proakt%C3%ADv>
6. **tolerancia:** Latin eredetű szó. Elsősorban türelmességet jelent mások véleménye, főleg vallása, világnézete, etnikai vagy nemzeti hovatartozása, illetve más egyebek iránt. <http://hu.wikipedia.org/wiki/Tolerancia>
7. **paradigma:** „A paradigma (vagy korszellem) a gondolkodásoknak, vélekedéseknek, értékeknek és módszereknek egy adott társadalom vagy szűkebben egy tudományos közösség minden tagja által elfogadott összességét jelenti.” <http://hu.wikipedia.org/wiki/Paradigma>
8. **paradigmaváltás:** A paradigma jelentősége abban áll, hogy az ember néha krízisbe, konfliktusba kerül meglévő véleménye, beállítottsága, hiedelmei, gondolatai, ismeretei stb. ellentmondásossága miatt, amelyet sokszor ezek átfogó (paradigma-méretű) megváltoztatásával tud csak feloldani. A társadalmi méretű paradigmaváltásra ezzel szemben akkor szokott sor kerülni, ha a lakosság nagy részében áll fenn hasonló konfliktus, és csupán a hozzáállás megváltoztatásával – amely viszonylag kevés pszichikai energia ráfordítását igényli – jelentős alkotó energiákat lehet az elérendő közösségi célokra felszabadítani.

Fejlesztendő képességterületek:

Szociális képességek: empátia, tolerancia, együttműködés, elfogadás, perspektíva váltás, konfliktuskezelő attitűd, problémamegoldó gondolkodás, kritikai észrevétel megfogalmazása, kritika elfogadása, segítségnyújtás elfogadása, integritás

Kognitív képességek: érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, képzeleti működés – kreativitás, fantázia, vitakészség, ok-okozati viszonyok felismerése,

Orientációs képességek: társas kapcsolatokban, társadalmi struktúrákban való eligazodás képessége, szerialitás

Kommunikációs képességek: verbális kommunikáció – és a hozzá kapcsolódó vokális csatornák, nonverbális kommunikációs csatornák, szövegértés, szóbeli- és írásbeli szövegalkotó képesség, szókincs bővítés

Felhasznált szakirodalom:

Cikkek, írások a romákról (linkek)

<http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-romakrol-valo-beszed>

<http://nepszava.hu/cikk/1057121-holokauszt-kiallitas-nyilt-a-romakrol-pecsett---fotok>

<http://nepszava.hu/cikk/1001098-befogadja-e-valaha-is-romakat-a-tarsadalom>

<http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=187>

<http://www.hirado.hu/2015/04/16/a-romakrol-targyalt-az-ep/>

<http://kommon.bme.hu/esely-egyenloseg-akadalymentes-tarsadalom/560/cikkek/helyzetjelent-es-a-magyarorszag-i-romakrol/>

http://index.hu/kultur/2015/03/13/roma_test/

pozitív minták a médiában

http://norvegminta.blog.hu/2015/04/09/tul_a_ciganyzenen_es_a_verszegeny_megemlekezeseken

http://metszetek.unideb.hu/files/2013_1_05.pdf

http://civilmedia.net/cm/bernath_legfrissebb_szelre_tolva_.pdf

<http://www.atv.hu/belfold/20141120-mintafalut-csinalt-a-baranyai-telepulesbol-a-roma-polgarmester>

http://mandiner.hu/cikk/20141010_orban_a_romak_magyarorszag_rejtett_tartalekai#

<http://www.hir24.hu/belfold/2014/07/21/nem-a-ciganyok-tehetnek-a-rossz-megitelesukrol/>

http://magyarnarancs.hu/belpol/nem_volt_szuksegszeru_hogy_idaig_jussunk_-_szoke_judit_kisebbségi_szakerto_a_polgar_alapitvány_igazgatója-76125

Időigény	Téma	Feldolgozás menete	Munkaforma	Személyi és tárgyi feltételek																																																																																																																																												
8 perc	A téma bevezetése, aktualitása	Asszociáció befejezetlen mondattal A romákról az jut eszembe, hogy... 1. Az osztályban minden tanuló post it-re írja a mondat befejezését. 2. A táblára felhelyezzük, és hangosan ismertetjük a kapott véleményeket a tanulókkal, közben csoportosítjuk a hasonló tartalmú, területre irányuló mondatokat Csoportosítás várható szempontjai: - kultúrára vonatkozó megállapítás - viselkedésre vonatkozó megállapítás - roma értékekre vonatkozó megállapítás - munkanélküliség kérdésre - aluliskolázottság kérdésköre - stb. 3. Melyik véleményt tartod előítéletesnek? Miért?	Önálló FOM																																																																																																																																													
7 perc	Fogalom magyarázat, közös nyelv”	Kapcsolódó kifejezések értelmezése, példákkal Tolerancia – szómanó Feladat: A tolerancia szó minden egyes betűjével írjunk olyan kifejezéseket, amelyek kapcsolódnak a toleranciához, magyarázva azt. Egy elkészített minta: <table><tr><td>T</td><td>O</td><td>L</td><td>E</td><td>R</td><td>A</td><td>N</td><td>C</td><td>I</td><td>A</td></tr><tr><td>Ü</td><td>T</td><td>E</td><td>L</td><td>A</td><td>T</td><td>E</td><td>É</td><td>S</td><td>L</td></tr><tr><td>R</td><td>T</td><td>L</td><td>F</td><td>C</td><td>T</td><td>M</td><td>L</td><td>K</td><td>A</td></tr><tr><td>E</td><td>H</td><td>K</td><td>O</td><td>I</td><td>I</td><td>Z</td><td></td><td>O</td><td>K</td></tr><tr><td>L</td><td>O</td><td>I</td><td>G</td><td>O</td><td>T</td><td>E</td><td></td><td>L</td><td>Í</td></tr><tr><td>E</td><td>N</td><td>E</td><td>A</td><td>N</td><td>Ü</td><td>T</td><td></td><td>A</td><td>T</td></tr><tr><td>M</td><td>I</td><td>G</td><td>D</td><td>Á</td><td>D</td><td>I</td><td></td><td>I</td><td>H</td></tr><tr><td></td><td></td><td>É</td><td>Á</td><td>L</td><td></td><td>S</td><td></td><td></td><td>A</td></tr><tr><td></td><td>M</td><td>S</td><td>S</td><td>I</td><td></td><td>É</td><td></td><td>M</td><td>T</td></tr><tr><td></td><td>I</td><td>Z</td><td></td><td>S</td><td></td><td>G</td><td></td><td>I</td><td>Ó</td></tr><tr><td></td><td>N</td><td>S</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>N</td><td></td></tr><tr><td></td><td>T</td><td>É</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>T</td><td></td></tr><tr><td></td><td>A</td><td>G</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>A</td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	T	O	L	E	R	A	N	C	I	A	Ü	T	E	L	A	T	E	É	S	L	R	T	L	F	C	T	M	L	K	A	E	H	K	O	I	I	Z		O	K	L	O	I	G	O	T	E		L	Í	E	N	E	A	N	Ü	T		A	T	M	I	G	D	Á	D	I		I	H			É	Á	L		S			A		M	S	S	I		É		M	T		I	Z		S		G		I	Ó		N	S						N			T	É						T			A	G						A												Prezentáció – előadás FOM – Probléma-fókusszal (vita, érvelés)	Ppt, projektor, laptop Fehér tábla, flipchart tábla, íróeszköz
T	O	L	E	R	A	N	C	I	A																																																																																																																																							
Ü	T	E	L	A	T	E	É	S	L																																																																																																																																							
R	T	L	F	C	T	M	L	K	A																																																																																																																																							
E	H	K	O	I	I	Z		O	K																																																																																																																																							
L	O	I	G	O	T	E		L	Í																																																																																																																																							
E	N	E	A	N	Ü	T		A	T																																																																																																																																							
M	I	G	D	Á	D	I		I	H																																																																																																																																							
		É	Á	L		S			A																																																																																																																																							
	M	S	S	I		É		M	T																																																																																																																																							
	I	Z		S		G		I	Ó																																																																																																																																							
	N	S						N																																																																																																																																								
	T	É						T																																																																																																																																								
	A	G						A																																																																																																																																								

Időigény	Téma	Feldolgozás menete	Munkaforma	Személyi és tárgyi feltételek												
5 perc	Kifejtés 1.	Reaktív – proaktív mondatok a cigánysággal kapcsolatban Feladat: - Vizsgáljuk meg a mindennapi gondolkodásunkat, vélemény alkotásunk! Az alábbi reaktív típusú gondolatokat sokszor hallhatjuk környezetünkben, de akár a médiában is. Alakítsuk át őket proaktívvá, hogy előrevívő, megoldást keresőek legyenek! (mintasor pirossal) - A csoportalakítás szempontját nagymértékben befolyásolja a csoport összetétele. Törekedjünk a heterogén összetételre: pl. nemek terén, látható hátrányos helyzet vagy roma/ cigány tanulók arányos elosztása indokolt. - Differenciálásra lehetőséget adó feladat: azok a csoportok, amelyek gyorsabban haladnak, több mondatot is átalakíthatnak. <table><tr><th>REAKTÍV</th><th>PROAKTÍV</th></tr><tr><td>A cigányok alkalmatlanok az együttélésre (társadalmi szinten).</td><td>Valamennyi nemzetiségnek és a többségi társadalomnak is érdeke az együttműködésen alapuló együttélés. Közös ügyünk, ezáltal mindannyiunk felelőssége.</td></tr><tr><td>A legfőbb jellemzőjük, hogy tanulatlanok. Azért nincs munkájuk, mert nincs iskolai végzettségük.</td><td></td></tr><tr><td>Ma Magyarországon meghatórozó a cigány bűnözés.</td><td></td></tr><tr><td>A cigány családok a családi pótlékból tartják el magukat.</td><td></td></tr><tr><td>A cigányok csak szegregált telepeken, egymás között érzik jól magukat.</td><td></td></tr></table>	REAKTÍV	PROAKTÍV	A cigányok alkalmatlanok az együttélésre (társadalmi szinten).	Valamennyi nemzetiségnek és a többségi társadalomnak is érdeke az együttműködésen alapuló együttélés. Közös ügyünk, ezáltal mindannyiunk felelőssége.	A legfőbb jellemzőjük, hogy tanulatlanok. Azért nincs munkájuk, mert nincs iskolai végzettségük.		Ma Magyarországon meghatórozó a cigány bűnözés.		A cigány családok a családi pótlékból tartják el magukat.		A cigányok csak szegregált telepeken, egymás között érzik jól magukat.		Csoportmunka (4 csoportban: optimális csoportlétszám 4-6 fő)	Mondatkártyák Az ábrázolt kerettáblázat csomagolópapíron vagy táblán Filcek
REAKTÍV	PROAKTÍV															
A cigányok alkalmatlanok az együttélésre (társadalmi szinten).	Valamennyi nemzetiségnek és a többségi társadalomnak is érdeke az együttműködésen alapuló együttélés. Közös ügyünk, ezáltal mindannyiunk felelőssége.															
A legfőbb jellemzőjük, hogy tanulatlanok. Azért nincs munkájuk, mert nincs iskolai végzettségük.																
Ma Magyarországon meghatórozó a cigány bűnözés.																
A cigány családok a családi pótlékból tartják el magukat.																
A cigányok csak szegregált telepeken, egymás között érzik jól magukat.																
10 perc	Kifejtés 2.	Milyen problémákkal kell ma Magyarországon a cigányságnak megküzdenie? - A táblán látható az élet útágazása c. rajz. Írjátok rá az útjelző nyilakra az általatok beazonosított problémákat, majd helyezze el az útjelző oszlop rajzán! - Beszámoló a csoportmunka során kialakult konszenzusról! - Ha jól látják a tanulók a problémákat, akkor javasolt azok megoldására is időt szánni! Mindez jól erősíti a perspektíva felvételt. - Ha szemmel láthatóan kevés az információ, akkor a foglalkozás terv előtt megjelenített linkek segítségével juttassuk a tanulókat plusz információhoz, ezek azok a cikkek, írások, amelyeket az internetes kereső legelőször kiad. 	Csoportmunka – a könnyebb megkülönböztetés miatt használjunk csoportonként más-más színt!	Útágazás rajza a táblán Útjelző nyilak különböző színű papírból Filcek												

Időigény	Téma	Feldolgozás menete	Munkaforma	Személyi és tárgyi feltételek
10 perc	Kifejtés 3.	Probléma feldolgozás: Feladat: Csoportonként egy-egy problémahelyzetet kaptok. A történet tükrében fogalmazd meg a jelölt szereplőknél: ők mikor nyernek ebben a konfliktusban? Mi lenne az az egyezés, amivel mindketten jól jönnek ki a történetből? Minden csoport más-más szituációt kapott! Szervezési keretek: 1. A-AA a párba állított történet. Az egyikben jelezzük, hogy a főszereplő roma/cigány származású, a másikban nem. Lesz-e különbség a 2 csoport problémamegoldásában? 2. B-BB a párba állított történet. Az egyikben jelezzük, hogy a főszereplő roma/cigány származású, a másikban nem. Lesz-e különbség a 2 csoport problémamegoldásában? 3. Javasolt sorrend: A és B, amelyek a nem roma tartalmú probléma helyzetek. Ezt kövesse: AA és BB a szereplők roma származásának megjelölésével. 4. Történetek háttere: mindkettő megtörtént eset roma származású, középiskolás tanulóval. 5. Fontos a tanulság megfogalmazása, válasz keresése a miértekre. A történetek a mellékletben találhatók.	Csoportmunka (Ha nagyobb az osztálylétszám, akkor ki lehet adni egy-egy variációt több csoportnak is) Klasszikus csoportszerepek oszthatók!	Sokszorosított probléma helyzetek Filc A/4-es üres papírok
5 perc	Befejezés Érzelmi reflexiók helye	1. Töltsék ki a tanulók az alábbi befejezetlen mondatokat! Aki szeretné, ossza meg a társaival! Ha a roma/cigány nemzetiség szín lenne, akkor..... Ha a roma/cigány nemzetiség virág lenne, akkor..... Ha a roma/cigány nemzetiség étel lenne, akkor..... Ha a roma/cigány nemzetiség természeti képződmény lenne, akkor..... Ha a roma/cigány nemzetiség melléknév lenne, akkor..... <i>(A feladat helyettesíthető fotókkal. Instrukció: Melyik fotó példázza számodra a legkifejezőbben a roma/cigány nemzetiséget?)</i> 2. Kérjünk egyéni véleményeket a tanulóktól! - A mai foglalkozásnak számomra az a tapasztalata, hogy... - Azt viszem magammal... - Az tetszett a legjobban...		Tömbpapír Filc Asszociációs képsorozat (javasolt alcsoportjai: állatok, növények, fák, erdőrészek, természeti képződmények, épített környezet, szobrok stb.)

MELLÉKLET:

Nyer – nyer helyzet felállítása (problémakezelés, esetmegbeszélés), ezáltal a roma származás pozitív megítélésének elősegítése

1. probléma (A): Kata osztálya Horvátországba megy kirándulni. Az út költségeit pályázatból fedezik. De a tanulónak nincs költőpénze, mert édesapja nem tudott neki adni. Ketten élnek egy családban, az édesapa hosszú idő óta munkanélküli. Minden fillérnek helye van, az osztálykirándulást nem tudja megtámogatni. A családnak már az is megerőltető kiadás, hogy faluról bejárjon a városi iskolába tanulni. Hogy ne legyen senki számára kellemetlen, a kislány betegét jelent.

Kata akkor nyer, ha.....

Az osztályfőnök akkor nyer, ha.....

Egyezés:

2. probléma (B): Dani az egyik angol órán barátjával együtt dolgozik a kiadott feladaton. Angol nyelven egy bűnügyet kell leírniuk. A sztoriban vannak elkövetők, áldozatok, nyomozó, gyilkosság, indíték stb. A két fiú, hogy érdekesebb legyen a történet, a sztori szereplőit az osztálytársak közül veszik. Amikor elő kell adni, akkor az osztály nagyon élvezi, az osztályfőnök viszont mérhetetlenül dühös, és behívja a szülőket. Sanyi édesanyja a külföldön dolgozik, így a részéről csak a 2 évvel idősebb nővére tud megjelenni. Már korábban is volt probléma a testvérével, időnként összeférhetetlen az osztály tanulóival.

Dani akkor nyer, ha...

Az osztályfőnök akkor nyer, ha...

Egyezség:

3. probléma (AA): Kata beás cigány származású középiskolás lány. A családnak már az is megerőltető kiadás, hogy faluról bejárjon a városi iskolába tanulni. Osztálya Horvátországba megy kirándulni 4 napra. Az út költségeit pályázatból fedezik. De a tanulónak nincs költőpénze, mert édesapja nem tudott neki adni. Ketten élnek egy családban, az édesapa hosszú idő óta munkanélküli. Minden fillérnek helye van, az osztálykirándulást nem tudja meg támogatni. Hogy ne legyen senki számára kellemtelen, a diák beteget jelent.

Kata akkor nyer, ha.....

Az osztályfőnök akkor nyer, ha.....

Egyezség:

4. probléma (BB): Dani beás cigány származású középiskolás fiú. Sok probléma van vele, időnként összeférhetetlen az osztály tanulóival. Az egyik angol órán barátjával együtt dolgozik a kiadott feladaton. Angol nyelven egy bűnügyet kell leírniuk. A sztoriban vannak elkövetők, áldozatok, nyomozó, gyilkosság, indíték stb. A két fiú, hogy érdekesebb legyen a történet, a sztori szereplőit az osztálytársak közül veszik. Amikor elő kell adni, akkor az osztály nagyon élvezi, az osztályfőnök viszont mérhetetlenül dühös, és behívja a szülőket. Sanyi édesanyja a külföldön dolgozik, így a részéről csak a 2 évvel idősebb nővére tud megjelenni. Dani akkor nyer, ha...

Az osztályfőnök akkor nyer, ha...

Egyezség:

A megbeszélés szempontjai:

- Mi kellett a közös egyezség felállításához? Eljutottatok-e odáig?
- Mennyire érzed valósnak a probléma szituációkat?
- Mutat-e eltérést a probléma megoldása, ha plusz információként tudod, hogy a szereplők roma származásúak?

A foglalkozás során felmerülő kérdések lereagálása:

1. Ha a trénernek van roma/cigány népismereti tudása, akkor a felmerülés során azonnal megválaszolhatja az érdeklődő kérdéseket, és ajánlásokat tehet a diákok számára, hogy honnan tudnak több információt szerezni?
2. Ha a trénernek nincs, vagy korlátozott a roma/cigány népismereti tudása, akkor beszélje meg az osztályfőnökkel, hogy írják össze a tanulók által megfogalmazott kérdéseket, és egy következő alkalommal, célirányosan tudunk tudást közvetíteni, a csoport érdeklődési körének megfelelően.
3. Ha időben bárhol megcsúszunk – mivel nem ismerjük előre a csoportok összetételét ez várható is – nyugodtan hagyjunk ki feladatot. Ha valamelyiket unják a diákok, lépünk tovább, még ha hiányérzetünk van a megbeszélésével, akkor is. Ha bizonyos feladatoknál kérdések merülnek fel – ez várható – akkor áldozunk rá több időt, ha van a teremben PC akkor azonnal tudunk kutatni is, de lehet kiselőadást vállalni a kérdések megválaszolásából, stb. Akkor járunk jól, ha a diákok keresnek válaszokat az általuk felmerült kérdésekre, és ezt megosztják társaikkal órai körülmények között.
4. A foglalkozás sikere múlik a település jellegén, az osztályfoktól, az iskola típusától, a környezet roma/cigány felfogásáról, az éppen aktuális általános közhangulattól, a tanulók érintettségétől.
5. Nincs olyan összetételű osztály, akik indokokkal kihúzhatják magukat a téma alól, mert érettségiben visszaköszönő témakörrel van szó. Akár a történelem tantárgynál, akár a magyar érvelésénél is lehetséges hasonló témakör.

Óraterv 6.

A pedagógus neve: Hujber Tamásné

Műveltségi terület: Ember és társadalom

Tantárgy: Önismeret

Osztály: 12. évfolyam

Az óra témája: Alternatív vitarendezés - Mediáció

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

- értékrend, erkölcs
- szociális készségek átfogó fejlesztése (csoportmunkák alkalmával)
- mediáció módszertanának elsajátítása
- betekintés a resztoratív vitarendezés módszereibe
- fogalmak tisztázása
- elméleti ismeret megalapozása

Az óra didaktikai feladatai: makro- és mikro szintű feladatok.

Ismeretszerzés:

- Figyelem felkeltése, foglalkozás céljának kitűzése, szükséges előzetes ismeretek felidézése.
- Új ismereteket megalapozó tények biztosítása
- Fogalomalkotás – fogalmak helyes használata, következtetések levonása,
- Tanultak alkalmazása; kérdések önálló megválaszolása, ok-okozati összefüggések indoklása

Rendszerezés, rögzítés

Hétköznapi történések megelevenítése.

Tantárgyi kapcsolatok: Társadalomismeret, Etika, Magyar nyelv és irodalom

Felhasznált források (feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

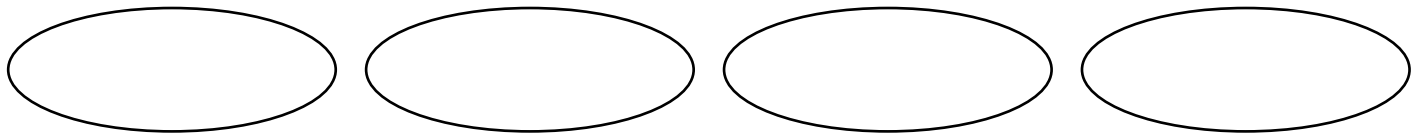
<http://www.eandh.hu/mediacio/mediacio.html>

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
5"	Bevezető, ráhangoló Játék: egy belső tulajdonság a keresztnév kezdőbetűjével, körben, az előzők ismétlésével. Időkeretek tisztázása	Csoportos játék	Beszélgető kör		
2"	Célkitűzés ismertetése: A mediáció fogalmának megismerése konfliktuskezelő és mediációs gyakorlatokon keresztül.	Bemutató	FOM		
13"	Előzetes ismeretek összegyűjtése - Konfliktusmegoldó módszerek - Konfliktus szakaszainak sorba rendezése	drámapedagógia differenciált csoportmunka	Csoportmunka Csoportszervezés szempontja: véletlenszerű csoportalakítás	Színes post-it-ek, filctollak mondatkártyák	

4. A 9. évfolyamok ismerkedős, csapatépítő foglalkozásai

1. Bevezetés, ráhangolódás

- hangulati helyzetjelentés (variációk) – **Kérdések:** Hogy érzed magad? Milyen a hangulatod? Milyenek az első benyomásaid a suliról? Az osztályról?
- a) 1-5-ig az iskolai osztályzatoknak megfelelően pontozd az aktuális hangulatodat, és 1-1 mondattal indokold! (lehet osztályátlagot számolni)
- b) 1-10-ig ugyanez – differenciáltabb képet kapunk
- c) Most ne a saját hangulatot, hanem az iskolát pontozd, és indokold! 9. évfolyamos vagy, hogy tetszik a sulis, milyenek az első benyomásaid?
- d) Négy halmaz van a táblán, mindegyiknek egy jele. Mindenki kap egy üres tapadós post it-et, és abba a karikába ragasztja a papírját, amelyik a hangulatának leginkább megfelel. (4-es skálán való mozgás, de a valós fizikai helyváltoztatás miatt szeretik a középiskolások. (- -: nagyon rossz; -: inkább rossz; +: inkább jó; + +: nagyon jó) – azonnal látható az egész osztály képe

- e) A táblára húzunk egy szakaszt, megjelöljük a két végpontját, és a fenti kérdésekre válaszolva mindenki helyezze el a vonalát a számára megfelelő helyen! – azonnal látható az osztály választása – előnye, hogy itt is fel kell kelni a padból, nagymozgással jár együtt

0 | _____ | 100

- f) Befejezetlen mondatokat kap mindenki – véletlenszerűen húznak egy kosárból (a legkellemetlenebb feladatokról is a véletlenszerűséget jól elfogadják a középiskolások), és a pillanatnyi hangulatának megfelelően be kell fejezni – ez mindig itt és most helyzetet tükröz, ezért bármikor felhasználhatók, több alkalommal is.

Példák: (tetszés szerint bővíthetők)

Azt hallottam...

Ma az a legjobb, hogy...

Szomorú vagyok, mert...

Szeretném az osztálynak megmutatni, hogy...

Jó lenne...

Azt kívánom...

Azért szeretem az osztályom, mert...

Szeretnék...

Egymásra vagyunk utalva, mert...

Számomra fontos...

Bárcsak...

A 3 melléknév, amivel a legjobban tudom jellemezni magam:....

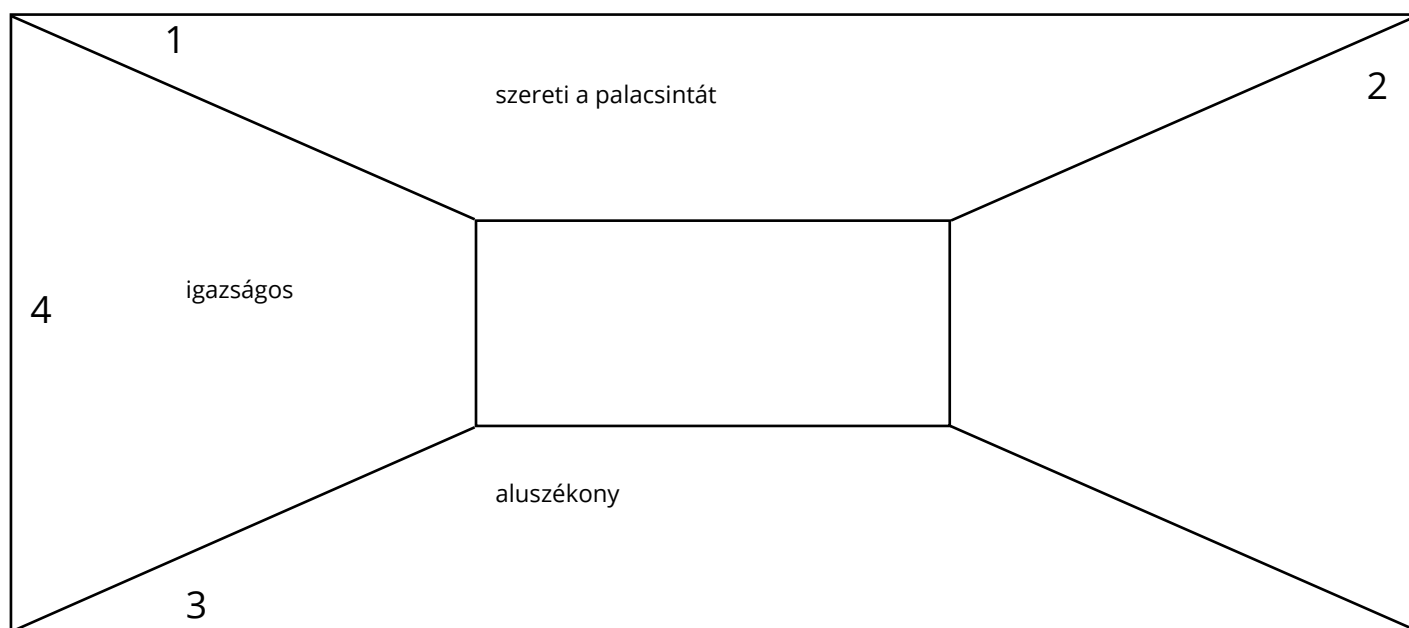
A 3 ige, amivel a legjobban tudom jellemezni magam:....

A 3 főnév, amivel a legjobban tudom jellemezni magam... stb.

2. Az órák anyagai (variációk)

- a) Írj 10 kérdést, amit szívesen megkérdeznél a társaidtól! Készíts interjút a pároddal!
- Lehetőségek: egymás után felteszik egymásnak a kérdéseiket; tételenként párhuzamosan felelnek (ha azonosak kérdések).
- b) Másik verzióban a 2. sz melléklet kérdéseit az a) pontban leírtak szerint működtetni
- c) a)-b) pontok után: mit adunk át a többieknek az információkból – egy befejezetlen mondatot kell mindenkinek befejezni a társával kapcsolatban: Ami nekem a legjobban tetszett xy-ban...Azt tudtam meg xy-ról...
- d) Kiscsoportokban végezhető feladat az ablak-módszer használatával: 3-4-5 fős csoportokat alkotunk. Minden csoportnak van egy üres ablaka, amit a szóforgó segítségével töltenek ki. Alap kérdés: Mi jellemez téged? Mondj egy jellemzőt magadról! Hány főre igaz a csoportból? Írd a számnak megfelelő ablakrészbe! Példa: 4 fős csoport esetén: aluszékony 3 főre igaz, igazságos 4 főre jellemző, szereti a palacsintát 1 fő stb...

A rendelkezésre álló idő 5 perc, ezalatt körbe megy a szó, mindenki 1-1 jellemzőt említ magával kapcsolatban. Idő letelte után középre kerül a **csoportnév**, amit a mindenkire jellemzőkből kreál a csoport. Ezek után a csoportok felolvassák a papírjuk tartalmát. A csoportok beszámolóit után mindenki felállít 1 igaz és 1 hamis állítást a saját papírjáról, a többieknek pedig ki kell találni az elhangzott információk alapján (figyelem ellenőrzés).

e) Csoportos feladat: Meghatározott időn belül (kb.5-8 perc) készüljön egy olyan rajz, amin mindenki megjelenik valamilyen szimbolikus kép formájában. Az alap a hajó. Lehet a hajó bármely része lenni, vagy hajóhoz tartozó tárgy, vagy felszerelési eszköz, vagy berendezés stb. A lényeg, hogy az elkészült kép mindenkit tartalmazzon. Ajánlom a csomagoló papírt, filceket, Gioconda zsírkrétát, amivel jó nagy felületen rajzolni. Igazi kihívás, és komoly együttműködést kívánó feladat.

3. Befejezés/levezetés feladatai

- Reflektáljanak** az órán elhangzottakra. Saját véleményét, meglátást, tapasztalatot kérjünk E/1. személyben.
- Pozitív visszacsatolás:** Nekem a mai órán az tetszett a legjobban...
- Levélfírás:** Négyzet alapú kb. 10x10-es papírra üzenetet küldhet bárkinek az osztályban. Ha akarja aláírja, ha akarja nem. Kívülre kerüljön annak a neve, akinek szól a levél. Csak pozitív tartalmú üzenetet lehet írni!!! Megírás után összegyűjtik egy helyen, ha mindenki végzett elolvashatják, de ezt nem kell megosztani hangosan. levelet elvihetik.

Fontos:

Ez az anyag, amit leírtam, egyszerűen kivitelezhető. Az adott osztály létszámától függően kb. 3 óra anyaga. Tartalmaz FOM-t, páros és kiscsoportos kooperációt. Jól munkáltató foglalkozás sorozat. Jól adaptálható általános iskola 3. osztálytól középiskola 10. évfolyamig bármelyik korosztály számára.

Eszköz szükséglet:

- Csomagoló papír
- Filcek
- Gioconda zsírkréta készlet 12-es
- Post it
- Kréta (akár színes is)
- Befejezetlen mondatok csíkokban egyesével kinyomtatva, összehajtogatva
- Kiskosár
- A/4-es papírok
- Tollak (mindenkinél legyen)
- Tömb papír

5. Esélyóra hospitálás megfigyelési szempontsor

Saját élményű esélyóra 45 percben

(Kaposvári Klebelsberg Középiskolai Kollégium és a Duráczky EGYMI Kollégium tanulói részvételével)

Tervezett feladatok:

- 1.
1. Adj tovább egy mozdulatot!
2. 2x2 perces bemutatkozás
3. Jellemzők összegyűjtése Ablak módszerrel (kooperáció kiscsoportban)
4. Levezető mozgásos játék
5. Mondj véleményt!

Hospitáláshoz javasolt megfigyelési szempontok:

1. Kooperáció megmutatkozásának formái a 2 tanulócsoport tagjai között
2. Egymás megsegítésének példái
3. Kommunikáció csatornák használata
4. Segítségkérés helyzetei
5. Érzelmek

6. Csokoládé c. film megfigyelési/elemzési szempontsora

Csokoládé c. filmhez
Érzékenyítő foglalkozáshoz

Megfigyelési szempontsor:

1. Érték – értékrend a filmben
2. Értékütközések – konfliktusok
3. Céltudatosság alakulása a film szereplőinél
4. Jövőkép alakulása a film szereplőinél
5. Más – más jövőkép – ütközések
6. Jellemfejlődés

7. A számolás joga c. film megfigyelési/elemzési szempontsora

A számolás joga – megfigyelési szempontsor

1. Mikor és hol játszódik a történet?
2. Milyen formában jelenik meg előítélet a filmben?
 - kikkel szemben
 - hétköznapi történetek
 - szakmai terület
3. Miért az a címe: A számolás joga?
4. A nyaklánc története
5. A „tanulás” története
6. Helyzetek, amikor érvényesül az egyenlő esély
7. Szereplők, akik elfogadóan viselkedtek
8. Szereplők, akik előnyükre változtak

8. A másság elfogadása - feladatgyűjtemény

Előítélet

- Olyan, gyakran **kedvezőtlen** vélemény egy személyről vagy csoportról, amely összes jellemzőinek felderítése előtt alakul ki. Az előítélet gyakran az észlelt különbségek megértése érdekében tett erőfeszítések hiányának köszönhetően alakul ki.

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Előítélet fokozatai - Allport

- **Megjegyzések, szóbeli előítéletesség:** Az előítéletek hangoztatása.
- **Elkerülés:** Kerülni igyekszik a kellemetlennek ítélt csoportot, nem okoz számára közvetlen kárt.
- **Hátrányos diszkrimináció:** Aktív jellegű ártalmas viselkedés. Pl. kizárás bizonyos típusú munkavállalásból.
- **Fizikai agresszió:** Felfokozott érzelmi tényezők esetén.
- **Kiirtás:** Lincselés, náci népiertó programok.

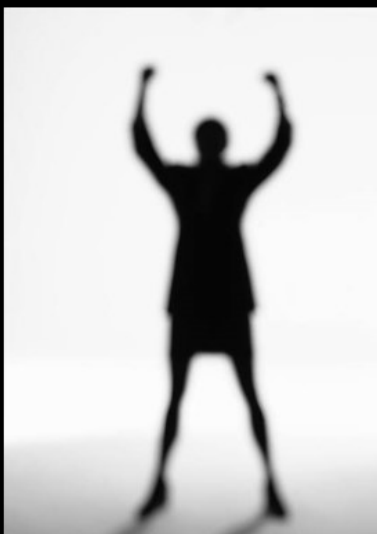
3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Előítélet fajtái

fogyatékosági

vallási

gazdasági

faji

nemi

nemzeti

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Diszkrimináció

- **Megkülönböztetés:** az a jelenség, amikor életkor, vallás, etnikum, nemzetiség, fogyatékoság, nem, osztály, faj vagy egyéb alapján megkülönböztetve kezelünk valakit. Ez az előítélet fizikai megjelenítése. Hasonló a bűnbakkereséshez, melynek során egy hibáért vagy mások által okozott eseményért egy személyt vagy csoportot vádolnak.

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Sztereotípia

- az a hiedelem, hogy az emberek egy csoportjának tagjai bizonyos hasonló tulajdonságokkal rendelkeznek, és nincsenek köztük egyéni különbségek.

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Mi a sztereotípiája a következő embereknek?

- stréber diák
- buta diák
- tanár
- szülő
- rock sztár
- filmszínész
- vallási fanatikus
- szegény ember
- gazdag ember
- idős személy
- saját korodbeli fiú
- saját korodbeli lány
- cigány származású ember
- mozgássérült ember
- egyetemista
- vak ember
- könyvtáros
- futballista
- értelmileg akadályozott ember
- szakmunkás
- állami gondozott fiatal

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Megvitatandó kérdések

- Mindenki sztereotípiái egyformák voltak?
- Milyen hatása van a sztereotipizálásnak az egyénre?
- A közösségre?
- Arra az emberre, aki a sztereotípiát vállalja?
- Meg kellett-e már küzdened a személyed ellen irányuló sztereotípiával?

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Fontos:

- A tanulók értsék meg, hogy a különbségek egy személyt vagy csoportot sem tesznek rosszabbá másoknál!
- Ezek csak egyszerű tulajdonságok, melyek egy csoportot vagy egyént egyedivé tesznek.

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Papírtépés

Feladat: Hajtsunk ketté egy papírlapot, majd tépjük le a négy sarkát! Majd ismételjük meg ezt a tevékenységet még egyszer!

Kérdések:

- Probléma-e, hogy ennél a feladatnál nem lett 2 egyforma megoldás?
- Jobb, vagy rosszabb ember közülünk valaki azért, mert másként oldotta meg a feladatot?

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Címkézés

- Mosolyogj rám!
- Beszélj velem úgy, mintha 6 éves lennék!
- Bármit mondok, ne figyelj rám!
- Kérlek minden körülmények között hallgass végig!
- Helyeselj! Tudod, nekem mindig igazam van!
- Buta vagyok. Fogalmam nincs, hogy miről beszélgettek!

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Megvitatandó kérdések

- Milyen érzés volt megcímkézve dolgozni?
- Szembesültél-e a címkéd tartalmával?
- Milyen hatással volt a megcímkézés a csoportmunkára?
- Szerinted hatékonyabbak lettelek volna, ha nem vagytok feliratozva?
- Átélted-e azt az érzést, hogy a külvilág megbélyegzett?
- Hogy tudunk küzdeni a személyünket érintő megbélyegzettség ellen?

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Az út ugyanazon oldala

Közljük a tanulókkal, hogy menjen át a terem másik oldalára az:

- Aki legalább naponta kétszer fogat mos
- Aki a jobb csuklóján hordja az órát
- Aki szeret sokáig fennmaradni éjszaka
- Aki szeret reggel korán kelni
- Aki jól focizik
- Aki szeret énekelni
- Aki nagyon szereti a szüleit
- Aki tud biciklizni
- Akinek zsebre van téve a keze
- Akinek van háziállata
- Akinek van idősebb testvére
- Akinek hosszú haja van
- Aki pulóvert visel
- Aki szereti a töltött káposztát
- Aki szemüveges
- Aki 170 cm-nél alacsonyabb
- ...

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Megvitatandó kérdések

- Mindig ugyanazok az emberek voltak az osztály ugyanazon oldalán? Miért nem?
- Miben hasonlít egymásra az osztály minden tagja?
- Mennyiben hasonlóak az országunkban élő emberek?
- Mennyiben hasonló a világon élő összes ember?
- Mennyiben különböző egymástól mindenki az osztályban?
- Mennyiben különbözőek az országunkban élő emberek?
- Mennyiben különböző a világon élő összes ember?
- Miért helytelen, ha azt mondjuk, hogy bizonyos emberek nem olyan jók, mint mások?

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Élőkép - szoborpark

Feladat: Kérem ábrázoljátok azt a pillanatot, amikor valaki segítséget nyújt más valaki számára! Adjatok neki címet!

Kérdések:

- Egyforma címet adtunk-e a szobornak?
- Lehetünk-e jobbak vagy rosszabbak az által, hogy a feladatot hogyan oldottuk meg?

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Konfliktusmegoldás cselekvési mátrixa

1. Konfliktus felismerése
2. Elemzés (érintettek köre, kategorizálás, perspektíva felvétel)
3. Háttér tényezők, okok összegyűjtése
4. Megoldási javaslatok – ötletroham
5. Rendezés, megoldás

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Kooperáció - együttműködés

Hallássérült	Értelmi fogyatékos	Mozgás-korlátozott	Látássérült
Probléma-gyűjtés	Probléma-gyűjtés	Probléma-gyűjtés	Probléma-gyűjtés
Megoldás	Megoldás	Megoldás	Megoldás
Három kívánság	Három kívánság	Három kívánság	Három kívánság

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Ugyanazon különbségek

- **Cél:** Legyenek képesek azonosítani az emberek között fennálló hasonlóságokat és különbözőségeket!
- **Háttér:** A sztereotipizálás és az előítélet-alkotás fő tényezője a különbségek túlhangsúlyozása és a hasonlóságok feletti elsiklás.

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Kategória	Hasonlóságok	Különbségek
Családtagok	Három különbség köztem és a családtagjaim között 1) 2) 3)	Három különbség köztem és a családtagjaim között 1) 2) 3)
Barátok	Három különbség köztem és a barátaim között 1) 2) 3)	Három különbség köztem és a barátaim között 1) 2) 3)
Felnőttek	Három hasonlóság köztem és a felnőttek között 1) 2) 3)	Három különbség köztem és a felnőttek között 1) 2) 3)

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Kategória	Hasonlóságok	Különbségek
Más vallású emberek	Három különbség köztem és a más vallású emberek között 1) 2) 3)	Három különbség köztem és a más vallású emberek között 1) 2) 3)
Más nemzetiségű emberek	Három különbség köztem és a más nemzetiségű emberek között 1) 2) 3)	Három különbség köztem és a más nemzetiségű emberek között 1) 2) 3)
Sérült emberek	Három hasonlóság köztem és a sérült emberek között 1) 2) 3)	Három különbség köztem és a sérült emberek között 1) 2) 3)

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

Megvitatandó kérdések

- Hasonlítsátok össze válaszaitokat!
- Keressetek hasonlóságot és különbözőséget válaszaitokban! (véletlenszerű páralkotással)
- Bántak már veled valaha rosszul csak azért, mert bizonyos dolgokban különböztél másoktól?

3E projekt - FOF-2017/63 pályázati projekt
keretén belül

9. Érzékenyítő foglalkozások, esélyórák tapasztalata

„Mindenki külön, és pontosan ez a dolog lényege. Ünnepeknünk kellene az egyediségünket ahelyett, hogy szégyenkeznünk miatta. Mindnyájunknak megvannak a magunk hóbortjai. Az emberek sokat ártanak maguknak azzal, hogy igyekeznek elrejteni önmaguk elől valódi énjüket pusztán azért, mert félnek attól, vajon mit gondolnak majd róluk a többiek.”

(Jonny Depp)

Másnak lenni természetes. Bár a 21. században még nem természetes, hogy ezt el is fogadjuk. A másság elfogadása, a tolerancia az elsődleges és másodlagos szocializációs közegben fejlődik ki. Így a legmeghatározóbbak az egyén életében azok a mikroközösségek, amelyek körülveszik, amelyek értékrendjét átveszi, amely a mindennapok gyakorlatában meg is mutatja saját empátiáját, elfogadását.

Amikor mi a pályázati projekt keretében találkoztunk a diákokkal, zömmel általános iskola felső tagozatán és a középfokú nevelési intézményekben, akkor már mindenki volt egy érzékenységi szint a környezetére, különböző emberi viselkedésmintákra, személyiségjegyekre. Az a jó, hogy a kortárs közösségekben erre lehet hatni. Az esélyórák struktúrája ezt kívánja pozitívabb irányba befolyásolni. Mint ahogy a világról alkotott képünk is folyamatosan alakul, úgy változik, differenciálódik magunkról, társas kapcsolatainkról is képünk. Sajnos a 21. században is Európa több országában kimozdult egyensúlyából a tolerancia. Emberek halnak meg a világ különböző pontjain – nap, mint nap – faji, származási, nemi, életkori, vallási stb. másságuk miatt. Ha van értelmetlen halál, akkor ez az. A diákokat úgy éri a hírek nyomasztó benyomása, hogy nem tudják kibeszélni magukból, megfogalmazni és közreadni saját véleményüket. Úgy hordozunk mi magunk is sérelmeket, hogy nem tudjuk még általánosítva sem kiadni magunkból.

Minden esélyóra más és más. Függ a tanulók befogadásától, életkorától. Mennyire érintettek a kirekesztésben, vagy gyakorolják önmaguk is a kirekesztő viselkedést. A foglalkozások során alapvető definíciókkal ismerkednek a tanulók. Ilyen a tolerancia, előítélet, sztereotípiák, diszkrimináció fogalma. Saját élményű gyakorlatokon keresztül tapasztalják meg a különbözőségeket. Sokan ott döbbennek rá, hogy mindannyian különbözőek egymástól. Ez az eltérés nem lehet tudni, mikor kerül a középpontba. Ma én, de lehet, hogy holnap te leszel az, akit megbélyegez a környezete, a közfelfogás. Azt szoktuk mondani: Viselkedj a másik emberrel is úgy, ahogy szeretnéd, hogy veled szemben viselkedjen a környezeted. E gondolat szerint élni azt jelenti, hogy megalapozod a társadalmi együttéléshez szükséges szintű tolerancia szintedet. Fordítsd át a különbözőséged egyediségbe, és máris csak nézőpont kérdése, hogy egy másság hogyan lehet az erősséged. Az esélyórákon a tanulók elmondhatják a környezetükben tapasztalt negatív megkülönböztetéseket, ami attól válik fontossá, hogy emlékeznek rá, beazonosították annak káros voltát. Mindig van néhány diák, aki szívesen ad közre saját átélt kirekesztő élményt. Bármilyen csoporttal dolgoztunk együtt, mindig voltak olyanok, akikből sok évvel korábbi feldolgozatlan élmények törtek elő. Ezekkel a kereteken belül foglalkozni kell. Kapnak visszajelzést saját sematizált gondolkodásukról, sztereotíp véleményalkotásukról. Sokan kipróbálhatják a megcímkezés kellemetlen voltát – irányított feladatban. Milyen együtt dolgozni olyanokkal, akiket nem szeretünk, de még magunk sem tudjuk, hogy miért vagyunk velük rosszba. Átélik saját előítéletes gondolkodásmódjukat.

Esélyórákat tartani megkülönböztetett élmény. Soha nem tudjuk mi vár ránk. Ezért nagyon rugalmasan kell menet közben a foglalkozás tartalmát alakítanunk, vagy a tanulói véleményeket lereagálnunk. Szükséges hozzá a komplex pedagógiai és pszichológiai tapasztalat. Behatóan kell ismerni az adott korosztályt. Végül meg kell értetni a diákokkal, hogy nem az a probléma, ha előítéletes valaki, hanem ha ezt nem ismeri fel időben, és a környezetére nézve bántóvá válik a gondolata, viselkedése.

Reflexiók a FOF 2017 projekt keretében tartott esélyórák, érzékenyítő foglalkozások résztvevőitől (tanulói vélemények):

A foglalkozás tanulságos volt... nagyon is. Jó, hogy a mindennapokban előforduló szituációkra felhívta a figyelmet, mivel én már régen gondolkodtam el ezeken a dolgokon.

Nekem tetszett ez a téma, érdekesnek találtam.

Hasznos volt, segített felismerni az akaratlan előítéleteket.

Tetszetek a feladatok, szerintem érdekes volt a téma, tanulhattunk egymásról.

Rájöttem, hogy tényleg nem kell azonnal az őszinte véleményem kimondani. Attól, hogy egy szituációban hallgatok, még nem vagyok kétszínű és hazug... sőt... inkább bölcs. Lehet, hogy ez miatt tartanak sokan bunkónak.

Pozitívan érintett és megmozgatta az agyamat.

Az általam legkevésbé kedvelt témák egyike.

Szerintem néhány embert ráébresztett a foglalkozás arra, hogy toleránsabbnak kéne lenniük a környezetükkel. Arra is rájöttem, hogy előítéletesebb vagyok, mint gondoltam.

Az óra témája teljesen pozitívan érintett, kicsit rádöbrentett arra, mennyire más az első benyomásom dolgokról, mint másnak, illetve hasznosnak éreztem az osztály részéről is, tökéletes önfejlesztés volt.

Érdekes volt az óra.

Nagyon tanulságos óra volt. Kicsit átértékeltem a dolgokat.

Tök jó, hogy ilyesmiről is van szó. Egyrészt azért, mert pontos képet kaptunk az elhangzott fogalmakról, másrészt azért, mert végre kimondhattam, amit gondolok.

Nagyon jó, amikor az emberek szembesítve vannak olyan dolgokkal, amiket nem szívesen ismernek fel és beszélnek meg.

Rengeteg emlék és felismerés villant be az óra alatt, és rossz érzés fogott el miatta. Nem azért, mert nem volt jó az óra, mert jó volt, csak ez az elromlott világ képe fájó tud lenni.

Az óra témája érdekes volt, és bár nem nevezném nevén a személyt, de remélem pár emberre hatott a mai óra.

Nagyon tetszett, hogy egy kis gondolkozás órát tartott. Nagyon élveztem, remélem lesz még ilyen.

Szerintem elég jól felhívta a figyelmet a mindennapi problémákra.

Ez a téma felvilágosított, hogy megértőbbnek és türelmesebbnek kell lennem a társaimmal. Mindenkit el kell fogadni olyannak, amilyen.

Felébresztette bennem a régi negatív élményeket és rájöttem, hogy gyakran én is nagyon bunkó vagyok.

ALTERNATÍVA
Komplex Szolgáltató Egyesület